Пралетарыі ўсіх краін, злучайцеся!

Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

ЗВЯЗДА

ОРГАН ЦК і МЕНСКАГА АБКОМА КП(б)Б

№ 223 (6199) | 26 верасня 1938 г., панядзелак | ЦАНА 10 КАП.

Гісторыя Ўсесаюзнай Комуністычнай партыі (большэвікоў). Кароткі курс. Пад рэдакцыяй Камісіі ЦК ВКП(б). Адобран ЦК ВКП(б). 1938 год. Раздзел VIII. Партыя большэвікоў у перыяд замежнай ваеннай інтэрвенцыі і грамадзянскай вайны. (1918—1920 годы).

СЁННЯ Ў НУМАРЫ:

Масква — Далёкі Усход. Беспасадачны пералёт жаночага экіпажа на самалёце «Родина».
Экіпаж самалёта «Родина» таварышу Сталіну.
Прамова тав. М. М. Літвінава на пасяджэнні 6-й палітычнай камісіі Лігі нацый.
ЗА РУБЯЖОМ:
Патрыятычны ўздым у Чэхаславакіі.
Міжнародная салідарнасць з чэхаславацкім народам.
Спыненне чыгуначных зносін паміж Польшчай і Чэхаславакіяй.
Заява англійскага і французскага пасланнікаў у Празе.
Ультыматыўнае патрабаванне Польшчы.
Мабілізацыя запасных ва Францыі.
Да перагавораў Чэмберлена з Гітлерам.
Германскія войскі накіроўваюцца да чэхаславацкай граніцы.
Генерал Крэйчы — галоўнакамандуючы чэхаславацкай арміі.
Вышэйшы совет абароны у Чэхаславакіі.
Ваенныя прыгатаўленні Венгрыі.
Заява дэлегацыі бастуючых рабочых Парыжскага раёна.
Мабілізацыйныя мерапрыемствы ў Англіі.
На франтах у Іспаніі.

ПА-БОЛЬШЭВІЦКУ ЗМАГАЦЦА ЗА ВЫКАНАННЕ ФІНПЛАНА

Калі ў жніўні бягучага года Другая Сесія Вярхоўнага Совета СССР адначасова зацвердзіла адзіны дзяржаўны бюджэт на 1938 год, уся наша краіна сустрэла гэту падзею з пачуццём радасці і глыбокага задавальнення. У адзіным дзяржаўным бюджэце ярка адлюстраваны велізарныя перамогі краіны социялізма і грандыёзнейшыя перспектывы далейшага росту нашай прамысловасці і сельскай гаспадаркі, далейшага ўздыму культурна-бытавых умоў жыцця працоўных СССР.

27.044 мільёнаў руб. асігнавана на ўмацаванне абароназдольнасці нашай социялістычнай бацькаўшчыны! Гордасцю і захапленнем напаўняе гэта лічба сэрца кожнага працоўнага, кожнага совецкага патрыёта, гатовага ўсе жыццё аддаць за сваю социялістычную радзіму, за вялікую справу партыі Леніна—Сталіна.

З года ў год расце бюджэт совецкай Беларусі. Зводны бюджэт па БССР на 1938 год састаўляе 1.178.200 тысяч рублёў, — на 25,4 процанта больш бюджэта мінулага года.

Пераважная частка бюджэта ідзе на социяльна-культурныя мерапрыемствы — на народную асвету, ахову здароўя, социяльнае забеспячэнне і інш.

Гэтыя лічбы — яшчэ адзін яркі паказальнік штодзённых клопатаў партыі, совецкага ўрада і вялікага Сталіна аб беларускім народзе, як і аб усіх народах нашай неабсяжнай радзімы, выдатная ілюстрацыя бліскучых перамог ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі. Толькі ў нашай цудоўнай квітнеючай краіне, у краіне, азаронай светлымі праменнямі Сталінскай Канстытуцыі, магчым такі вялікі няўхільны рост адзінага дзяржаўнага і рэспубліканскіх бюджэтаў, такі рост асігнаванняў на социяльна-культурныя мерапрыемствы, на паляпшэнне матэрыяльнага і культурнага дабрабыту народных мас.

Наўрад ці трэба даказваць велізарную важнасць барацьбы за поўнае і своечасовае выкананне даходнай часткі нашага дзяржаўнага бюджэта, за выкананне фінансавага плана. Кожны свядомы совецкі грамадзянін разумее, што ад гэтага залежыць поспех ажыццяўлення ўсіх народнагаспадарчых задач, пастаўленых партыяй і ўрадам на 1938 год.

На жаль, прыходзіцца канстатаваць, што многія партыйныя і совецкія арганізацыі БССР недаацэньваюць каласальнага значэння барацьбы за выкананне фінплана і па сутнасці праходзяць міма гэтай важнейшай задачы. Не выпадкова народны камісар фінансаў Саюза ССР тав. Зверэў у сваім дакладзе на Другой Сесіі Вярхоўнага Совета СССР указаў, што Беларусь з'яўляецца адной з адстаючых рэспублік па збору сельскіх плацяжоў і ліквідацыі нядоімак. Гэта быў зусім справядлівы папрок партыйным і совецкім арганізацыям, фінансавым органам БССР за зрыў выканання фінплана, за адсутнасць сапраўды большэвіцкай барацьбы на гэтым важнейшым участку социялістычнага будаўніцтва.

Але вось прайшло ўжо звыш месяца з часу выступлення наркома фінансаў, а становішча з выкананнем сельскіх плацяжоў, са спагнаннем нядоімак амаль-што не палепшылася. Даволі сказаць, што на 20 верасня фінплан III квартала па рэспубліцы выканан толькі на 68,8 проц., а па асобных абласцях яшчэ менш (па Гомельскай—55,3 проц., Палескай—45,7 проц.).

Асабліва запушчана справа з ліквідацыяй нядоімак па аднаасобнаму сектару. Не гледзячы на неаднаразовыя зусім чоткія дырэктывы партыі і ўрада аб неабходнасці рашучай барацьбы за выкананне аднаасобнікамі дзяржаўных абавязацельстваў, у многіх раёнах абсалютна нічога не зроблена ў гэтым напрамку. Так, па Менскай вобласці нядоімкі з аднаасобных гаспадарак спагнаны па культзбору 8,1 проц., па сельгаспадатку 3,4 проц.

У некаторых раёнах кіруючыя арганізацыі замест таго, каб забяспечыць выкананне аднаасобнікамі сваіх абавязацельстваў перад дзяржавай сталі на шкодны, антыдзяржаўны шлях патурання злосным сабатажнікам. Цэрахоўскі райвыканком знайшоў своеасаблівы спосаб «ліквідацыі» нядоімак. Вось аднаасобнік Маліноўскі Пётр з Насовіцкага сельсовета. У яго гаспадарцы ёсць конь, карова, два гектары зямлі, у сям'і 4 чалавекі, з іх трое працаздольных. Гэта гаспадарка, безумоўна, з'яўляецца плацежаздольнай, і толькі прамым сабатажам можна кваліфікаваць невыкананне ёю дзяржаўных плацяжоў. Райвыканком-жа не знайшоў нічога лепшага, як толькі спісаць з Маліноўскага нядоімкі.

З аднаасобніцы Дыбкінай Праскоўі, якая таксама мае зусім плацежаздольную гаспадарку і злосна сабатуе выкананне абавязацельстваў перад дзяржавай, райвыканком таксама спісаў усе нядоімкі.

Не адстаюць ад Цэрахоўскага і кіраўнікі Рэчыцкага раёна. Тут таксама ахвотна спісваюць з аднаасобных гаспадарак усе нядоімкі па любому повааду і без усякага повaду.

Рашаючую ролю ў своечасовым і поўным зборы падаткаў адыгрываюць падатковыя агенты. За кароткі тэрмін сярод іх вылучыліся выдатныя работнікі, таленавітыя масавікі, агітатары, якія добра разумеюць, што яны цалкам і поўнасцю адказваюць за правільнае правядзенне падатковай палітыкі партыі і ўрада на вёсцы. Іх адданасць справе социялізма, іх любоў да радзімы знаходзіць рэальнае выражэнне ў барацьбе за выкананне фінансавага плана. Такімі з'яўляюцца тт. Пархімовіч і Клімовіч з Слуцкага раёна. Яны сумелі ў кароткі тэрмін пры дапамозе сельсоветаў, апіраючыся на свой фінансавы актыў, рашаючым чынам рушыць наперад выкананне фінансавага плана па сваіх участках. Трэба браць прыклад з гэтых перадавікоў, трэба шырэй распаўсюдзіць іх вопыт!

Раённыя фінансавыя аддзелы—вось хто абавязан штодзённа кіраваць падатковымі агентамі, строга патрабуючы ад іх дзяржаўнага падыходу да справы, энергічнай барацьбы за ўмацаванне плацежнай дысцыпліны. На жаль, трэба сказаць, што не ўсюды раённыя фінансавыя аддзелы выконваюць свае абавязкі ў гэтай справе. У многіх райфінаддзелах Менскай, Гомельскай і іншых абласцей аб падатковых агентах зусім забыліся. Інспектары райфінаддзелаў агентаў не інструктуюць.

Пара сапраўды па-большэвіцку ўзяцца за выкананне фінансавага плана, пара рашуча ліквідаваць прарыў на гэтым участку. Задача ўсіх партыйных, совецкіх і фінансавых арганізацый заключаецца ў тым, каб неадкладна дабіцца поўнага спагнання нядоімак па ўсіх дзяржаўных плацяжах. На аснове шырокай масава-растлумачальнай работы неабходна забяспечыць выкананне абавязацельстваў усімі аднаасобнымі гаспадаркамі. Ніякага патурання злосным сабатажнікам дзяржаўных абавязацельстваў, да іх трэба прымяняць прадугледжаныя совецкімі законамі меры ўздзеяння, прымусіць выканаць перад дзяржавай свае абавязацельствы.

Барацьба за выкананне фінплана — справа гонару і прамы абавязак кожнай партыйнай арганізацыі, кожнага сельсовета, фінсекцыі, кожнага комуніста і беспартыйнага актывіста. Наша краіна рыхтуецца зараз да сустрэчы XXI гадавіны Вялікай Кастрычніцкай социялістычнай рэволюцыі. Прадпрыемствы, калгасы, соўгасы ўключаюцца ў перадкастрычніцкае спаборніцтва. Гэты выдатны пачын павінны падхапіць і фінансавыя работнікі, яны павінны ўключыцца ў спаборніцтва і сустрэць надыходзячае вялікае свята большэвіцкімі поспехамі на фінансавым фронце.

МАСКВА — ДАЛЁКІ ЎСХОД

Беспасадачны пералёт жаночага экіпажа на самалёце „Родина“

24 верасня 1938 года ў 8 гадзін 12 мінут раніцы па маскоўскаму часу вядомыя ўсёй краіне лётчыцы-ордэнаносцы Грызадубава Валенціна Сцепанаўна, капітан Осіпенка Паліна Дзянісаўна і старшы лейтэнант Раскова Марына Міхайлаўна (штурман) вылецелі ў беспасадачны пералёт з Масквы на Далёкі Усход на двухматорным самалёце.

Самалёт стартаваў са Шчэлкоўскага аэрадрома поблізу Масквы. Пры старце прысутнічалі — народны камісар абароннай прамысловасці тав. М. М. Кагановіч, начальнік ваенна-паветраных сіл РСЧА—камандарм 2 ранга тав. А. Д. Лакціонаў, начальнік Галоўнага Упраўлення Наркамата абароннай прамысловасці тав. С. І. Беляйкін, намеснік начальніка Галоўнага Упраўлення Грамадзянскага флота тав. М. Ф. Картушэў, канструктар самалёта тав. П. О. Сухой і прадстаўнікі маскоўскага друку.

Як відаць са зводак, к 6 гадзінам вечара 24 верасня па маскоўскаму часу самалёт знаходзіўся на адлегласці каля 2800 клм. ад Масквы. (БЕЛТА).

Наша краіна выхавала цэлую плеяду бліскучых лётчыц, унісаўшых нямала слаўных старонак у гісторыю совецкай авіяцыі. Совецкія лётчыцы заваявалі рад міжнародных рэкордаў. Яны лятаюць і будуць лятаць вышэй усіх, далей усіх і быстрэй усіх лётчыц свету. НА ЗДЫМКУ (справа налева): Валенціна Сцяпанаўна Грызадубава, Паліна Даянісаўна Осіпенка і Марына Міхайлаўна Раскова.

Рыс. Я. Кашкеля па фото карэспандэнта «Известий» Д. М. Бальцерманца.

Экіпаж самалёта „Родина“ таварышу СТАЛІНУ

У гэты ранішні час, калі наш самалёт «Родина» пакідае Маскву і мы бярэм курс на ўсход, нашы мыслі і пачуцці звернуты да Вас, наш друг і настаўнік, дарагі таварыш Сталін.

У гэтыя дні над светам лятае многа самалётаў. Фашысцкія машыны бамбяць гарады і мірнае насельніцтва Іспаніі і Кітая, грозна кружаць над граніцамі Чэхаславацкай рэспублікі. Фашысцкая авіяцыя нясе свету вайну, смерць, гібель культуры.

Совецкая авіяцыя створана для аховы міру. Пералёты нашых лётчыкаў служаць справе мірнага будаўніцтва і прагрэса чалавецтва. Нашы пілоты скарачаюць адлегласці, нясуць культуру ў аддаленыя раёны, мацуюць дружбу народаў. Але ў грозную гадзіну совецкія самалёты з страшнай сілай абрушацца на ворага і ў імя міру і прагрэса чалавецтва сатруць з твара зямлі любога агрэсара.

У нашай краіне няма нічога даражэй інтарэсаў радзімы. Мужчыны і жанчыны аднолькава любяць сваю бацькаўшчыну, бязмежна адданы партыі, совецкаму ўраду, народу, Вам, дарагі Іосіф Вісарыёнавіч. Мы пачынаем свой дальні палёт для таго, каб прадэманстраваць перад усім светам рашымасць совецкіх жанчын, іх любоў да радзімы.

Совецкія лётчыкі не раз здзіўлялі свет сваімі подвігамі. Мы ўпэўнены, што натхнёныя Вамі і акрыленыя Вашымі клопатамі мы таксама прынясем нашай радзіме, партыі Леніна—Сталіна, Вам, дарагі наш настаўнік і друг Іосіф Вісарыёнавіч, — новую перамогу.

ВАЛЕНЦІНА ГРЫЗАДУБАВА,
ПАЛІНА ОСІПЕНКА,
МАРЫНА РАСКОВА,

Шчэлкоўскі аэрадром,
24 верасня 1938 года.

ХОД ПЕРАЛЁТУ САМАЛЁТА „РОДИНА“

На працягу ўсяго дня 24 верасня штабам пералёту непарыўна падтрымлівалася радыёсувязь з самалётам «Родина».

У 17 гадзін 34 мінуты самалёт, знаходзячыся на вышыні 5000 метраў, паведаміў па радыё свае каардынаты (г. Каргат) і ў далейшым рэгулярна перадаваў па радыё весткі аб палёце. Палёт працякаў паспяхова.

Затым самалёт увайшоў у зону фронта са снегападам і дажджом. Увесь далейшы маршрут да возера Байкал працякаў у складанай метэаралагічнай абстаноўцы і сувязь з самалётам была нерэгулярнай. На ўсход ад Байкала раніцою надвор'е палепшылася.

6 гадзін 05 мінут і ў 6 гадзін 53 мінуты маскоўскага часу 25 верасня былі прыняты ад самалёта дзве радыёграмы з просьбай даць пеленгі з мэтай вызначэння месца знаходжання самалёта. У далейшым сувязь з самалётам спынілася. Месца пасадкі самалёта не ўстаноўлена. Вядуцца непарыўныя радыёназіранні за эфірам і арганізаваны пошукі самалёта.

ПРАМОВА тав. М. М. ЛІТВІНАВА

НА ПАСЯДЖЭННІ 6-й ПАЛІТЫЧНАЙ КАМІСІІ ЛІГІ НАЦЫЙ

ЖЭНЕВА, 23 верасня. (ТАСС). Сёння вечарам на пасяджэнні 6-й палітычнай камісіі прадаўжаліся спрэчкі адносна артыкула 16-га статута Лігі нацый. У спрэчках выступіў тав. Літвінаў, які заявіў наступнае:

«Я маю вельмі мала дадаць да таго, што я сказаў на пленуме аб палітычным і практычным значэнні абмежавання дзеяння артыкула 16-га. Зробленыя тут дэкларацыі выклікаюць у мяне толькі наступныя заўвагі.

У адной з гэтых дэкларацый гаворыцца, што «тэкст, структура і юрыдычны эфект статута павінны аставацца без змен».

Да гэтага часу лічылася, што ў выпадку агрэсіі санкцыі, прадугледжаныя ў артыкуле 16, за выключэннем ваенных, абавязковы для ўсіх членаў Лігі. Калі-б было інакш, г. зн. калі-б агульнай абавязковасці не было і кожнаму члену прадастаўлялася-б права адвольна вызначаць размеры свайго ўдзелу ў санкцыях, то беспрадметнымі былі-б вядомы рух за змену дадзенага становішча і зробленыя тут дэкларацыі. Пацвярджаючы, што юрыдычнае значэнне статута астаецца нязменным, аўтары дэкларацый, відавочна, хочуць заявіць, што яны надалей пакідаюць за сабой права ў вядомых выпадках парушаць юрыдычныя абавязацельствы, выцякаючыя для іх з статута. Мы, вядома, не можам перашкаджаць прадстаўнікам дзяржаў—членаў Лігі — рабіць тут любыя заявы аб іх палітыцы, аб іх адносінах да сваіх абавязацельстваў і ўзнаўленню гэтых заяў у пратаколах Лігі нацый, але такія аднабаковыя заявы пазбаўлены ўсякага юрыдычнага значэння і ўпіраюцца хутчэй у галіну міжнароднай маралі, вернасці прынятым на сябе абавязацельствам. Я мяркую, што папярэдняе апавяшчэнне аб магчымасці незахавання абавязацельстваў ні ў якой меры не змягчае палітычнага і маральнага значэння такога незахавання абавязацельстваў.

Я лічу сваім абавязкам толькі звярнуць увагу на тыя вывады, якія напрашваюцца з падобных заяў:

1) Парушэнне міжнародных абавязацельстваў, лічыўшаеся да гэтага часу прывілегіяй агрэсіўных краін, якія спаведваюць толькі веру ў права сілы, здзекваюцца над усімі прынятымі міжнароднымі прынцыпамі права і маралі і пазычаюць гэтыя прынцыпы. калі яны нават носяць ненавісны ім штамп дэмакратычных, толькі ў тых выпадках, калі гэта ім выгадна, адгэтуль прысвайваецца і іншымі дзяржавамі, якія прадаўжаюць агалашаць сваю вернасць ідэалам Лігі нацый. Гэта палажэнне атрымала на-днях бліскучае пацвярджэнне з боку гэтых дзяржаў і па-за Лігай нацый. Такім чынам, прынцып святасці і непарушнасці міжнародных абавязацельстваў павінен як быццам, адыйсці ў вобласць мінулага.

2) Паколькі некаторыя дзяржавы пакідаюць за сабой права самім вызначаць свае адносіны да санкцый, адкрываецца шырокае поле для ўсякага роду здзелак і гандлю паміж агрэсарам і членам Лігі і самі санкцыі могуць стаць прадметам такой здзелкі і гандлю.

3) Некаторыя малыя краіны і раней адчувалі некаторы страх перад гневам міжнародных драпежнікаў, да якіх павінны былі прымяняцца санкцыі. Гэтыя краіны мелі хаця некаторае прыкрыццё ў абавязковасці для іх санкцый, якое дазваляла ім спасылацца на неабходнасць выканання імі свайго абавязку перад Лігай. Гэтага прыкрыцця яны цяпер пазбаўляюцца, бо прымаць удзел у санкцыях яны могуць толькі ў сілу добраахвотнага рашэння, у выніку чаго яны могуць падвяргацца яшчэ большаму націску і тэрарызаванню з боку агрэсараў.

4) Артыкул 16 перастае быць фактарам, які ўтрымлівае агрэсара, або прымушае яго хістацца. Атрымліваючы магчымасць згаварыцца з адным з членаў Лігі, запалохаць іншых і, такім чынам, рабіць уплыў на вызначэнне імі сваіх адносін да санкцый, ён можа загадзя прадухіліць якое-небудзь прымяненне да яго санкцый.

5) Агалашэнне прынцыпа, што кожны член Лігі можа даць адвольнае тлумачэнне артыкулу 16, якое супярэчыць яго сэнсу і прызнаваемаму фармальнаму яго значэнню, адкрывае магчымасць такім-жа чынам адносіцца і да іншых артыкулаў статута Лігі. Узнікае пытанне—якая-ж карысць тады ад пранануемага ўмацавання гэтых артыкулаў. Паўстае пытанне—якая карысць ад пастановы, што артыкул 11 патрабуе аднагалосся, калі любы член Лігі можа па-свойму тлумачыць гэты артыкул?

Я прапаную на ваша ўгледжанне гэтыя вывады, каб кожны з вас аддаваў сабе адчот у сэнсе і значэнні дыскусіі, якая тут адбываецца.

У сувязі з першым з пералічаных мною вывадаў, я дазволю сабе зрабіць маленькае адступленне. Пасля заявы, зробленай мною ў асамблеі аб адносінах совецкага ўрада да чэхаславацкай праблемы, мне прыходзілася чуць заўвагі, што, паколькі совецкі ўрад ставіць умовай сваёй дапамогі Чэхаславакіі такую-ж дапамогу з боку Францыі, ён як-быццам таксама парушае совецка-чэхаславацкі пакт аб узаемнай дапамозе. Людзі, якія робяць такія заўвагі, відавочна, не ведаюць, або робяць выгляд, што не ведаюць, што совецка-французскі і совецка-чэхаславацкі пакты аб узаемнай дапамозе з'явіліся рэзультатам акцыі ў карысць стварэння рэгіянальнага пакта аб узаемнай дапамозе з удзелам Германіі і Польшчы, заснаванага на калектыўнай дапамозе. У выніку адмаўлення гэтых двух краін, Францыя і Чэхаславакія палічылі за лепшае замест аднаго совецка-франка-чэхаславацкага пакта заключыць 2 двухбаковыя пакты. Як раз чэхаславацкі ўрад пры гэтым настойваў на тым, каб совецка-чэхаславацкая ўзаемная дапамога была абумоўлена дапамогай Францыі, што знайшло сабе выражэнне ў адпаведным дагаворы. Такім чынам совецкі ўрад свабодны ад усякіх абавязацельстваў перад Чэхаславакіяй у выпадку безудзельных адносін Францыі к нападу на яе. У гэтым сэнсе совецкі ўрад можа прыйсці на дапамогу Чэхаславакіі толькі ў парадку добраахвотнага рашэння, або ў сілу пастановы Лігі нацый, але ніхто не мае права гэтай дапамогі патрабаваць па-праву, і, сапраўды, чэхаславацкі ўрад не ставіў пытання аб нашай дапамозе незалежна ад французскай і не толькі па фармальных, але і па практычных меркаваннях. Пасля ўжо прыняцця ім германа-англа-французскага ўльтыматума, ён запрасіў совецкі ўрад,—якая будзе пазіцыя апошняга, інакш гаворачы, ці будзе ён яшчэ лічыць сябе звязаным чэхаславацка-совецкім пактам у выпадку прад'яўлення Германіяй новых патрабаванняў і няўдачы англа-германскіх перагавораў і рашэння Чэхаславакіі абараняць свае граніцы са зброяй ў руках. Гэты паўторны запрос ўпаўне зразумелы, бо пасля прыняцця Чэхаславакіяй ультыматума, уключаючага эвентуальна дэнансіраванне совецка-чэхаславацкага пакта, совецкі ўрад, несумненна, меў маральнае права таксама неадкладна адмовіцца ад гэтага пакта. Тым не менш совецкі ўрад, які не шукае прадлогаў, каб ухіліцца ад выканання сваіх абавязацельстваў, адказаў Празе, што ў выпадку дапамогі Францыі ва ўказаных чэхаславацкім урадам умовах уступіць ў сілу совецка-чэхаславацкі пакт. Я дазволіў сабе гэта адступленне па тых меркаваннях, што выступаць тут, як я гэта раблю, можа толькі прадстаўнік урада, маючага чыстую совесць і чыстыя рукі ў галіне выканання міжнародных абавязацельстваў. Я павінен, перш за ўсё, адвесці ад совецкага ўрада ўсякія несправядлівыя, аснаваныя на няведанні або злосныя папрокі, а потым ужо заявіць, што совецкая дэлегацыя не зможа прыняць даклад камісіі, які прапануе пленуму «прыняць да ведама сітуацыю, створаную зробленымі тут аднабаковымі дэкларацыямі», і ў даным выпадку, я ўпэўнен, совецкая дэлегацыя дзейнічае ў інтарэсах Лігі і ў інтарэсах усіх народаў, у інтарэсах міру».

Прамова тав. Літвінава была заслухана з напружанай увагай і выклікала велізарную сенсацыю.

У АПОШНЮЮ МІНУТУ

ГЕНЕРАЛ КРЭЙЧЫ — ГАЛОЎНАКАМАНДУЮЧЫ ЧЭХАСЛАВАЦКАЙ АРМІІ

ПРАГА, 25 верасня. (БЕЛТА). Прэзідэнт Чэхаславацкай рэспублікі Бенеш выдаў дэкрэт аб прызначэнні начальніка генеральнага штаба армейскага генерала Людвіка Крэйчы галоўнакамандуючым чэхаславацкай арміяй.

Са згоды прэзідэнта рэспублікі ўрад зацвердзіў інспектарам проціпаветранай абароны рэспублікі генерала артылерыі Гашэка.

ВЫШЭЙШЫ СОВЕТ АБАРОНЫ У ЧЭХАСЛАВАКІІ

ПРАГА, 25 верасня. (БЕЛТА). Прэзідэнт Чэхаславацкай рэспублікі Бенеш зацвердзіў састаў Вышэйшага совета абароны рэспублікі. У яго ўвайшлі: прэм'ер і ваенны міністр генерал Сыровы, міністры: унутраных спраў — Ян Чэрны, замежных спраў — Крофта, фінансаў — Кальфус, юстыцыі—Файнэр, шляхоў зносін — Каменіцкі, грамадскіх работ — генерал Носал і міністры без партфеля — Зенкл і Букоўскі.

ВАЕННЫЯ ПРЫГАТАЎЛЕННІ ВЕНГРЫІ

ПАРЫЖ, 25 верасня. (БЕЛТА). З Будапешта агенцтву Гавас перадаюць аб паспешных ваенных прыгатаўленнях, праводзімых венгерскім урадам. У армію прызваны тры годы запасных. Большасць запасных, прымаўшых удзел у апошніх манеўрах, затрымана ў сваіх часцях. Разам з імі ў сучасны момант у Венгрыі знаходзіцца пад ружжом каля 160 тысяч салдат.

ЗАЯВА ДЭЛЕГАЦЫІ БАСТУЮЧЫХ РАБОЧЫХ ПАРЫЖСКАГА РАЁНА

ПАРЫЖ, 25 верасня. (БЕЛТА). Учора міністр працы прыняў у другой палавіне дня дэлегацыю бастуючых рабочых Парыжскага раёна. Дэлегацыя паведаміла міністру, што ў сілу стварыўшайся міжнароднай абстаноўкі работа на прадпрыемствах, дзе праходзіць забастоўка, будзе поўнасцю аднаўлена раніцою 26 верасня. Дэлегацыя таксама паведаміла міністру, што яна прадаставіць у распараджэнне гарадскіх улад неабходную рабочую сілу для земляных і будаўнічых работ, у якіх можа ўзнікнуць неабходнасць у сувязі з абарончымі мерапрыемствамі.

—o—

МАБІЛІЗАЦЫЙНЫЯ МЕРАПРЫЕМСТВЫ Ў АНГЛІІ

ЛОНДАН, 25 верасня. (БЕЛТА). У той час, як англійскі друк заклікае насельніцтва да спакою і ўпэўненасці ў добрым зыходзе цяперашняга крызіса ў Цэнтральнай Еўропе, англійскія ваенныя ўлады рыхтуюцца да сур'ёзных нечаканасцей. Гэта асабліва праяўляецца ў рэзкім узмацненні ваенных падрыхтаванняў у флоце. Паводле паведамлення газеты «Сэндэй Таймс», марское міністэрства праводзіць рад папераджальных мерапрыемстваў. У прыватнасці, некаторым ваеннаслужачым загадана вярнуцца з водпускаў. Частка ваенных караблёў тэрмінова прыводзіцца ў баявую гатоўнасць. Учора з Портсмута быў адпраўлен спецыяльны чыгуначны састаў, гружаны марскімі гарматамі і тарпеднымі ўстаноўкамі.

Учора ў Лондане і некаторых месцах была раптоўна абвешчана паветраная і хімічная трывога з мэтай праверыць уменне насельніцтва абыходзіцца з працівагазамі.

ГІСТОРЫЯ

Усесаюзнай Комуністычнай партыі (большэвікоў)

Пад рэдакцыяй Камісіі ЦК ВКП(б). **КАРОТКІ КУРС.** *Адобран ЦК ВКП(б). 1938 год.*

РАЗДЗЕЛ VIII

ПАРТЫЯ БОЛЬШЭВІКОЎ У ПЕРЫЯД ЗАМЕЖНАЙ ВАЕННАЙ ІНТЭРВЕНЦЫІ І ГРАМАДЗЯНСКАЙ ВАЙНЫ. (1918 — 1920 ГОДЫ).

1. ПАЧАТАК ЗАМЕЖНАЙ ВАЕННАЙ ІНТЭРВЕНЦЫІ. ПЕРШЫ ПЕРЫЯД ГРАМАДЗЯНСКАЙ ВАЙНЫ.

Заключэнне брэсцкага міру і ўмацаванне Совецкай улады ў рэзультаце раду яе рэвалюцыйна-эканамічных мерапрыемстваў у момант, калі вайна на Захадзе была яшчэ ў поўным разгары, — выклікалі найвялікшую трывогу сярод імперыялістаў Захада, асабліва-ж сярод імперыялістаў Антанты.

Імперыялісты Антанты апасаліся, што заключэнне міру паміж Германіяй і Расіяй можа аблягчыць ваеннае становішча Германіі і адпаведна затрудніць становішча войск Антанты на фронце. Яны апасаліся, далей, што ўстанаўленне міру паміж Расіяй і Германіяй можа ўзмацніць цягу да міру ва ўсіх краінах, на ўсіх франтах і тым падарваць справу вайны, справу імперыялістаў. Яны апасаліся, нарэшце, што існаванне Совецкай улады на тэрыторыі велізарнай краіны і яе поспехі ў краіне, якія паследавалі пасля звяржэння там улады буржуазіі, могуць паслужыць заразлівым прыкладам для рабочых і салдат Захада, якія ахоплены глыбокім нездаваленнем зацягнуўшайся вайной і могуць — па прыкладу рускіх — павярнуць штыхі супроць сваіх паноў і прыгнятальнікаў. З гэтай прычыны ўрады Антанты рашылі пачаць ваенную інтэрвенцыю (умяшанне) у Расіі з тым, каб звергнуць Совецкую ўладу і паставіць буржуазную ўладу, якая аднавіла-б у краіне буржуазныя парадкі, адмяніла-б мірны дагавор з немцамі і ўзнавіла-б ваенны фронт супроць Германіі і Аўстрыі.

Імперыялісты Антанты тым больш ахвотна ішлі на гэту чорную справу, што яны былі пераканаяы ў нетрываласці Совецкай улады і не сумняваліся ў немінучасці яе хуткага падзення пры пэўных намаганнях з боку яе ворагаў.

Яшчэ больш трывогі ўнеслі поспехі Совецкай ўлады і яе ўмацаванне ў рады звергнутых класаў — памешчыкаў і капіталістаў, у рады разбітых партый — кадэтаў, меншавікоў, эсэраў, анархістаў, усякага роду буржуазных нацыяналістаў, у рады белагвардзейскіх генералаў, казацкага афіцэрства і т. п.

Усе гэтыя варожыя элементы з першых-жа дзён перамогі Кастрычніцкай рэвалюцыі з усіх дахаў крычалі, што Совецкая ўлада не мае глебы ў Расіі, што яна асуджана, што яна абавязкова загіне праз адзін або два тыдні, праз месяц або, самае большае — праз два-тры месяцы. Але пакольні Совецкая ўлада прадаўжала існаваць і ўмацоўвацца, не гледзячы на заклінанні яе ворагаў, то ворагі Совецкай улады ўнутры Расіі аказаліся вымушанымі прызнаць, што Совецкая ўлада многа сільней, чым яны думалі раней, што для звяржэння Совецкай улады неабходны сур'ёзныя намаганні і лютая барацьба ўсіх сіл контррэвалюцыі. Таму яны рашылі павесці шырокую контррэвалюцыйна-мяцежную работу па збіранню сіл контррэвалюцыі, па скалачванню ваенных кадраў, па арганізацыі мяцяжоў, перш за ўсё, у казацкіх і кулацкіх раёнах.

Такім чынам, ужо ў першай палавіне 1918 года скала́ліся дзве пэўныя сілы, гатовыя пайсці на звяржэнне Совецкай ўлады: замежныя імперыялісты Антанты і контррэвалюцыя ўнутры Расіі.

Ні адна з гэтых сіл не мела дастатковых даных для таго, каб самастойна пайсці на звяржэнне Совецкай улады. У контррэвалюцыі ў Расіі былі некаторыя ваенныя кадры, а таксама некаторая колькасць людскіх сіл, галоўным чынам, у асобе казацкіх вярхоў і кулацтва, неабходныя для таго, каб падняць паўстанне супроць Совецкай улады. Але ў яе не было грошай і ўзбраення. У замежных імперыялістаў, наадварот, былі грошы і ўзбраенне, але яны не маглі «адпусціць» на інтэрвенцыю дастатковай колькасці воінскіх сіл не толькі таму, што гэтыя сілы патрэбны былі для вайны з Германіяй і Аўстрыяй, але і таму, што яны маглі аказацца не зусім надзейнымі для барацьбы з Совецкай уладай.

Умовы барацьбы з Совецкай уладай дыктавалі аб'яднанне абодвух антысовецкіх сіл, замежнай і ўнутранай. І гэта аб'яднанне склалася ў першай палавіне 1918 года.

Так склалася замежная ваенная інтэрвенцыя супроць Совецкай улады, падтрыманая контррэвалюцыйнымі мяцяжамі ворагаў Совецкай улады ўнутры Расіі.

Так скончылася перадышка і пачалася грамадзянская вайна ў Расіі, гэта значыць, вайна рабочых і сялян народаў Расіі супроць знешніх і ўнутраных ворагаў Совецкай улады.

Імперыялісты Англіі, Францыі, Японіі, Амерыкі пачалі ваенную інтэрвенцыю без абвяшчэння вайны, хоць інтэрвенцыя была вайной супроць Расіі, прычым вайной горшага тыпу. Тайна, па-зладзейску, палкраліся гэтыя «цывілізаваныя» разбойнікі і высадзілі свае войскі на тэрыторыю Расіі.

Англа-французы высадзілі войскі на поўначы Расіі, занялі Архангельск і Мурманск, падтрымалі там белагвардзейскі мяцеж, скінулі ўладу Советаў і стварылі белагвардзейскі «ўрад поўначы Расіі».

Японцы высадзілі войскі ва Владзівастоку, захапілі Прымор'е, разагналі Советы і падтрымалі белагвардзейскіх мяцежнікаў, якія аднавілі потым буржуазныя парадкі.

На Паўночным Каўказе генералы Карнілаў, Алексееў, Дзенікін пры падтрыманні англа-французаў арганізавалі белагвардзейскую «добраахвотніцкую армію», паднялі мяцеж казацкіх вярхоў і адкрылі паход супроць Советаў.

На Дану генералы Красноў і Мамантаў пры тайным падтрыманні нямецкіх імперыялістаў (адкрыта падтрымаць іх не рашаліся немцы, з прычыны існавання мірнага дагавора з Расіяй) паднялі мяцеж данскіх казакаў, занялі Данскую вобласць і адкрылі паход супроць Советаў.

На Сярэдняй Волзе і ў Сібіры прыіскамі англа-французаў быў арганізован мяцеж чэхаславацкага корпуса. Гэтаму корпусу, які складаўся з ваеннапалонных, было дазволена Совецкім урадам выехаць да сябе на радзіму праз Сібір і Далёкі Усход. Але ён быў скарыстан па дарозе эсэрамі і англа-французамі для мяцяжу супроць Совецкай улады. Мяцеж корпуса паслужыў сігналам да мяцяжа кулацтва на Волзе і ў Сібіры і эсэраўска настроеных рабочых на Воткінскім і Іжэўскім заводах. На Волзе быў створан Самарскі белагвардзейска-эсэраўскі ўрад. У Омску — Сібірскі белагвардзейскі ўрад.

Германія не ўдзельнічала і не магла ўдзельнічаць у гэтай інтэрвенцыі блока англа-франка-япона-амерыканцаў хоць-бы таму, што яна знаходзілася ў стане вайны з гэтым блокам. Але, не гледзячы на гэту акалічнасць, і на існаванне мірнага дагавора паміж Расіяй і Германіяй, ніхто з большэвікоў не сумняваўся ў тым, што германскі ўрад кайзера Вільгельма з'яўляецца такім-жа лютым ворагам Совецкай краіны, як і англа-франка-япона-амерыканскія інтэрвенты. І сапраўды, германскія імперыялісты рабілі ўсё магчымае і немагчымае для таго, каб ізаляваць, аслабіць і загубіць Совецкую краіну. Яны адарвалі ад Совецкай Расіі, праўда, па «дагавору» з Украінскай Радай, — Украіну, увялі на Украіну па просьбе белагвардзейскай Украінскай Рады свае войскі і пачалі бесчалавечна грабіць і прыгнятаць украінскі народ, забараняючы яму падтрымліваць якую-б то ні было сувязь з Совецкай Расіяй. Яны адарвалі ад Совецкай Расіі Закаўказзе, увялі туды па просьбе грузінскіх і азербайджанскіх нацыяналістаў нямецкія і турэцкія войскі і сталі гаспадарыць у Тыфлісе і Баку. Яны ўсяляк падтрымлівалі, праўда, спадцішка — узбраеннем і правіянтам мяцежнага генерала на Дану — Краснова супроць Совецкай улады.

Такім чынам, Совецкая Расія аказалася адрэзанай ад сваіх асноўных харчовых, сыравінных і паліўных раёнаў.

Цяжка было ў гэты перыяд ў Совецкай Расіі. Нехапала хлеба. Нехапала мяса. Голад мучыў рабочых. Рабочым Масквы і Петраграда выдавалася па васьмушцы хлеба на два дні. Бывалі дні, калі зусім не выдавалі хлеба. Заводы не працавалі, або амаль не працавалі: нехапала сыравіны, паліва. Але рабочы клас не падаў духам. Не падала духам партыя большэвікоў. Неймаверныя труднасці гэтага перыяду і адчайная барацьба з імі паказалі, якая невычарпальная энергія тоіцца ў рабочым класе і да чаго вялікая, нязмерная сіла аўтарытэта большэвіцкай партыі.

Партыя абвясціла краіну ваенным лагерам і перабудавала яе гаспадарчае і культурна-палітычнае жыццё на ваенны лад. Совецкі ўрад абвясціў, што «соцыялістычная бацькаўшчына — ў небяспецы» і заклікаў народ да адпору. Ленін даў лозунг — «усё для фронта», і сотні тысяч рабочых і сялян пайшлі добраахвотнікамі ў Чырвоную армію, на фронт. Каля палавіны ўсяго састава партыі і комсамола пайшло на фронт. Партыя падняла народ на **вайну за бацькаўшчыну** супроць нашэствія войск замежнай інтэрвенцыі, супроць мяцяжоў звергнутых рэвалюцыяй эксплаататарскіх класаў. Арганізаваны Леніным Совет рабочай і сялянскай абароны кіраваў справай снабжэння фронта людзьмі, харчамі, абмундзіраваннем, узбраеннем. Пераход ад добраахвотніцкага прынцыпу да абавязковай воінскай павіннасці прыцягнуў у Чырвоную армію сотні тысяч новых папаўненняў, і ў кароткі тэрмін Чырвоная армія стала мільённай.

Не гледзячы на цяжкае становішча краіны і маладосць Чырвонай арміі, якая не паспела яшчэ ўзмацнець, у рэзультаце прынятых мер абароны першыя поспехі былі ўжо ў наяўнасці. Генерал Красноў быў адцяснён ад Царыцына, захват якога ён лічыў забяспечаным, і адкінут за Дон. Дзеянні генерала Дзенікіна былі лакалізаваны ў невялікім раёне Паўночнага Каўказа, а генерал Карнілаў быў забіт ў баях з Чырвонай арміяй. Чэхаславакі і эсэра-белагвардзейскія банды былі выгнаны з Казані, Сімбірска, Самары і адцяснёны к Уралу. Мяцеж белагвардзейца Савінкава ў Яраслаўлі, арганізаваны главою англійскай місіі ў Маскве Лакартам, быў разгромлен, а Лакарт арыштован. Эсэры, якія забілі тт. Урыцкага і Валадарскага і зрабілі зладзейскі замах на жыццё Леніна, за белы тэрор супроць большэвікоў былі падвергнуты чырвонаму тэрору і разгромлены ва ўсіх колькі-небудзь значных пунктах цэнтральнай Расіі.

У баях з ворагамі загартоўвалася і мужнела маладая Чырвоная армія.

Комуністы-камісары, якія працавалі тады ў Чырвонай арміі, адыгралі рашаючую ролю ў справе ўмацавання арміі, у справе яе палітычнай асветы, у справе ўзмацнення яе боездольнасці, яе дысцыпліны.

Большэвіцкая партыя разумела, што гэтыя поспехі Чырвонай арміі не вырашаюць справы і з'яўляюцца толькі першымі яе поспехамі. Яна разумела, што надыходзяць новыя баі, яшчэ больш сур'ёзныя, што краіна можа вярнуць сабе страчаныя харчовыя, сыравінныя і паліўныя раёны толькі ў рэзультаце працяглых і сур'ёзных баёў з ворагамі. Таму большэвікі сталі ўзмоцнена рыхтавацца да працяглай вайны, рашыўшы паставіць увесь тыл на службу фронту. Совецкі ўрад увёў **ваенны комунізм.** Совецкая ўлада паставіла пад свой кантроль апрача буйнай прамысловасці — сярэднюю і дробную прамысловасць, каб накапіць тавары масавага спажывання і снабжаць імі армію і вёску. Яна ўвяла манаполію хлебнага гандлю, забараніла прыватны гандаль хлебам і ўстанавіла продразверстку, каб узяць на ўлік усе лішкі прадавольства ў сялян, накапіць запасы хлеба і снабжаць прадавольствам армію, рабочых. Нарэшце, яна ўвяла ўсеагульную працоўную павіннасць для ўсіх класаў. Прыцягваючы буржуазію да абавязковай фізічнай працы і аслабаняючы, такім чынам, рабочых для іншай, больш важнай для фронта, работы, партыя ажыццяўляла прынцып: «хто не працуе, той не есць».

Уся гэтая сістэма мерапрыемстваў, якія былі выкліканы выключна цяжкімі ўмовамі абароны краіны і мелі часовы характар, называлася ваенным комунізмам.

Краіна рыхтавалася да працяглай і сур'ёзнай грамадзянскай вайны са знешнімі і ўнутранымі ворагамі Совецкай улады. Яна павінна была патроіць колькасць арміі к канцу 1918 года. Яна павінна была накапіць сродкі снабжэння гэтай арміі.

Ленін указваў у гэтыя дні:

> «Мы рашылі мець армію ў 1.000.000 чалавек к вясне, нам патрэбна цяпер армія ў тры мільёны чалавек. Мы можам яе мець. І мы будзем яе мець».

2. ВАЕННАЕ ПАРАЖЭННЕ ГЕРМАНІІ. РЭВОЛЮЦЫЯ Ў ГЕРМАНІІ. УТВАРЭННЕ III ІНТЭРНАЦЫЯНАЛА. VIII З'ЕЗД ПАРТЫІ.

У той час як Совецкая краіна рыхтавалася да новых баёў супроць замежнай інтэрвенцыі, на Захадзе, у тылу і на франтах ваюючых краін адбываліся рашаючыя падзеі. Германія і Аўстрыя задыхаліся ў цісках вайны і харчовага крызісу. У той час як Англія, Францыя і Паўночная Амерыка развярачвалі ўсё новыя і новыя рэзервы, у Германіі і Аўстрыі вычэрпваліся апошнія мізэрныя рэзервы. Справа ішла да таго, што знясіленыя да апошняй ступені Германія і Аўстрыя павінны былі ў бліжэйшы час пацярпець паражэнне.

Разам з тым унутры Германіі і Аўстрыі кіпела абурэнне народа супроць нескончаемай і згубнай вайны, супроць імперыялістычных урадаў гэтых краін, якія давялі народ да знясілення, да голаду. Сказаўся тут таксама велізарны рэвалюцыйны ўплыў Кастрычніцкай рэвалюцыі, братанне совецкіх салдат з аўстра-германскімі салдатамі на фронце яшчэ да брэсцкага міру і, затым, уплыў самога спынення вайны з Совецкай Расіяй і заключэнне міру з ёю. Прыклад Расіі, дзе народ дабіўся спынення ненавіснай вайны шляхам звяржэння свайго імперыялістычнага ўрада, не мог не паслужыць урокам для аўстра-германскіх рабочых. А германскія салдаты, якія стаялі на ўсходнім фронце і былі пераведзены потым, пасля брэсцкага міру, на заходні фронт, не маглі не разлажыць там германскую армію сваімі расказамі аб братанні з совецкімі салдатамі і аб тым, як совецкія салдаты пазбавіліся ад вайны. Што датычыць аўстрыйскай арміі, то яна стала разлагацца яшчэ раней ў сілу тых-жа прычын.

У рэзультаце ўсіх гэтых акалічнасцей у германскіх войсках ўзмацнілася цяга да міру, не стала ў іх ранейшай боездольнасці, і яны сталі адступаць пад націскам войск Антанты, а ў самой Германіі выбухнула ў лістападзе 1918 года рэвалюцыя, якая скінула Вільгельма і яго ўрад.

Германія аказалася вымушанай прызнаць сябе пераможанай і запрасіла міру ў Антанты.

Так Германія, дзяржава першаразрадная, адным ударам была нізвергнута ў становішча дзяржавы другаразраднай.

З пункту гледжання становішча Совецкай улады гэтая акалічнасць мела некаторае адмоўнае значэнне, бо яна ператварала дзяржавы Антанты, якія арганізавалі інтэрвенцыю супроць Совецкай улады, пануючую сілу Еўропы і Азіі, давала ім магчымасць узмацніць інтэрвенцыю і арганізаваць блакаду Совецкай краіны, тужэй зацягнуўшы пятлю вакол Совецкай улады. Гэта так іменна і здарылася, як убачым далей. Але, з другога боку, яна мела яшчэ больш сур'ёзнае станоўчае значэнне, якое ў корані аблягчала становішча Совецкай краіны. Па-першае, Совецкая ўлада атрымлівала магчымасць ануляваць грабежніцкі брэсцкі мір, спыніць плацяжы па кантрыбуцыі і павесці адкрытую барацьбу, ваенную і палітычную, за вызваленне Эстоніі, Латвіі, Беларусі, Літвы, Украіны, Закаўказзя ад гнёту германскага імперыялізма. Па-другое, — і гэта галоўнае — існаванне ў цэнтры Еўропы, у Германіі рэспубліканскага рэжыму і Советаў рабочых і салдацкіх дэпутатаў павінна было рэвалюцыянізаваць і сапраўды рэвалюцыянізавала краіны Еўропы, што не магло не ўмацаваць становішча Совецкай улады ў Расіі. Праўда, рэвалюцыя ў Германіі была буржуазная, а не соцыялістычная, а Советы з'яўляліся паслухмянай зброяй буржуазнага парламента, бо ў Советах панавалі соцыял-дэмакраты, згоднікі накшталт рускіх меншавікоў, чым, уласна, і тлумачыцца яе слабасць. Да чаго слабой была там рэвалюцыя, відаць хоць-бы з таго, што яна дапусціла беспакаранае забойства нямецкімі белагвардзейцамі такіх відных рэвалюцыянераў, як Р. Люксембург і К. Лібкнехт. Але ўсё-ж гэта была рэвалюцыя, Вільгельм быў звергнут, рабочыя вырваліся з ланцугоў, і ўжо гэта адно не магло не развязаць рэвалюцыю на Захадзе, не магло не выклікаць уздыму рэвалюцыі ў еўрапейскіх краінах.

У Еўропе пачаўся рэвалюцыйны ўздым. У Аўстрыі разгортваўся рэвалюцыйны рух. У Венгрыі ўзнікла Совецкая рэспубліка. На базе рэвалюцыйнай хвалі вышлі на паверхню комуністычныя партыі Еўропы.

Стварылася рэальная глеба для аб'яднання кампартый у III, Комуністычны Інтэрнацыянал.

У сакавіку 1919 года ў Маскве на I кангрэсе комуністычных партый розных краін па ініцыятыве Леніна і большэвікоў быў аснован Комуністычны Інтэрнацыянал. Хоць блакада і праследванні імперыялістаў перашкодзілі многім дэлегатам прыбыць у Маскву, тым не менш на I кангрэсе прысутнічалі дэлегаты ад важнейшых краін Еўропы і Амерыкі. Кіраваў кангрэсам Ленін.

У дакладзе аб буржуазнай дэмакратыі і дыктатуры пролетарыята Ленін паказаў значэнне Совецкай улады, як сапраўднай дэмакратыі для працоўных. Кангрэс прыняў Маніфест да міжнароднага пролетарыята, у якім заклікаў да рашучай барацьбы за пролетарскую дыктатуру, за перамогу Советаў ва ўсіх краінах.

Кангрэс утварыў Выканком Комінтэрна (ВККІ), выканаўчы орган III-га, Комуністычнага Інтэрнацыянала.

Так была створана міжнародная рэвалюцыйная пролетарская арганізацыя новага тыпу — Комуністычны Інтэрнацыянал, марксісцка-ленінскі Інтэрнацыянал.

У абстаноўцы супярэчлівых акалічнасцей, — ва ўмовах узмацнення рэакцыйнага блоку дзяржаў Антанты супроць Совецкай улады, з аднаго боку, і ва ўмовах рэвалюцыйнага ўздыму ў Еўропе, — галоўным чынам, у краінах, пацярпеўшых ваеннае паражэнне, якое вельмі аблягчыла становішча Совецкай краіны, з другога боку, — сабраўся ў сакавіку 1919 года VIII з'езд нашай партыі.

На з'ездзе прысутнічала 301 дэлегат з рашаючым голасам, якія прадстаўлялі 313.766 членаў партыі. Дэлегатаў з дарадчым голасам было 102 чалавекі.

Адкрыўшы з'езд, Ленін першае сваё слова прысвяціў памяці Я. М. Свердлова, аднаго з лепшых арганізатараў партыі большэвікоў, які памёр напярэдадні адкрыцця з'езда.

На з'ездзе была прынята новая праграма партыі. У праграме даецца характарыстыка капіталізма і яго вышэйшай стадыі — імперыялізма. У праграме параўноўваюцца дзве сістэмы дзяржаў — буржуазна-дэмакратычная і совецкая сістэма. У праграме падрабязна ўказаны канкрэтныя задачы партыі ў барацьбе за соцыялізм: давядзенне да канца экспрапрыяцыі буржуазіі, вядзенне гаспадаркі краіны па адзінаму соцыялістычнаму плану, удзел профсаюзаў у арганізацыі народнай гаспадаркі, соцыялістычная дысцыпліна працы, скарыстанне спецыялістаў у народнай гаспадарцы пад кантролем совецкіх органаў, паступовае і планамернае ўцягненне сярэдняга сялянства ў работу соцыялістычнага будаўніцтва.

З'езд прыняў прапанову Леніна аб тым, каб побач з вызначэннем імперыялізма, як вышэйшай стадыі капіталізма, уключыць у праграму апісанне прамысловага капіталізма і простай таварнай гаспадаркі, якое было ў старой праграме, прынятай яшчэ II з'ездам партыі. Ленін лічыў неабходным улічыць ў праграме складанасць нашай эканомікі і ўказаць на наяўнасць у краіне розных гаспадарчых укладаў, у тым ліку і дробнатаварнай гаспадаркі, носьбітам якой з'яўляўся селянін-серадняк. Таму пры абмеркаванні праграмы Ленін рашуча выступіў супроць антыбольшэвіцкіх поглядаў Бухарына, які прапанаваў выключыць з праграмы пункты аб капіталізме, аб дробнай таварнай вытворчасці, аб гаспадарцы серадняка. Погляды Бухарына азначалі меншавіцка-трацкісцкае адмаўленне ролі серадняка ў совецкім будаўніцтве. Разам з тым Бухарын замазваў факт узнікнення і росту кулацкіх элементаў з дробнай, таварнай сялянскай гаспадаркі.

Ленін даў таксама адпор антыбольшэвіцкім поглядам Бухарына і Пятакова па нацыянальнаму пытанню. Яны выказваліся супроць уключэння ў праграму пункта аб праве нацый на самавызначэнне, супроць роўнапраўя нацый — пад тым прадлогам, што гэты лозунг быццам-бы перашкаджае перамозе пролетарскай рэвалюцыі, перашкаджае аб'яднанню пролетарыяў розных нацыянальнасцей. Ленін разбіў гэтыя найшкоднейшыя вялікадзяржаўныя, шавіністычныя погляды Бухарына і Пятакова.

Сур'ёзнае месца ў работах VIII з'езда партыі заняло пытанне аб адносінах да серадняка. У рэзультаце вядомага дэкрэта аб зямлі вёска ўсё больш станавілася серадняцкай. Серадняк складаў цяпер большасць сялянскага насельніцтва. Настроі і паводзіны сярэдняга сялянства, якое хісталася паміж буржуазіяй і пролетарыятам, мелі велізарнае значэнне для лёсу грамадзянскай вайны і соцыялістычнага будаўніцтва. Зыход грамадзянскай вайны залежаў ва многім ад таго, куды пахіснецца серадняк, які клас здолее прыцягнуць да сябе сярэдняе сялянства — пролетарыят або буржуазія. Чэхаславакам, белагвардзейцам, кулакам, эсэрам, меншавікам удалося звергнуць Совецкую ўладу ў Паваложжы летам 1918 года таму, што іх падтрымала значная частка сярэдняга сялянства. Тое-ж самае было ў часе мяцяжоў, арганізаваных кулакамі ў Цэнтральнай Расіі. Але з восені 1918 года ў настроі масы сярэдняга сялянства наступіў паварот у бок Совецкай улады. Сялянства ўбачыла, што перамога белых вядзе за сабой аднаўленне ўлады памешчыкаў, алабранне зямлі ў сялян, грабяжы, порку і катаванне сялян. Змене ў настроі сялянства садзейнічала таксама дзейнасць камітэтаў беднаты, якія разграмілі кулакоў. У сувязі з гэтым у лістападзе 1918 г. Ленін даў лозунг: «Умець дасягаць пагадненне з сярэднім селянінам — ні на мінуту не адмаўляючыся ад барацьбы з кулаком і моцна апіраючыся толькі на беднату» (Ленін, т. XXIII, стар. 294). Вядома, хістанні сярэдняга сялянства не спыніліся поўнасцю, але сярэдняе сялянства стала бліжэй да Совецкай ўлады, стала мацней падтрымліваць яе. Гэтаму ва многім садзейнічала палітыка ў адносінах да сярэдняга сялянства, намечаная VIII з'ездам партыі.

VIII з'езд з'явіўся паваротным момантам ў палітыцы партыі ў адносінах да сярэдняга сялянства. Даклад Леніна і рашэнні з'езда вызначылі новую лінію партыі ў гэтым пытанні. З'езд патрабаваў, каб партыйныя арганізацыі і ўсе комуністы строга адрознівалі і аддзялялі сярэдняе сялянства ад кулакоў, прыцягвалі-б яго на бок рабочага класа ўважлівымі адносінамі да яго патрэб. Трэба было змагацца з адсталасцю серадняка пераканаччем, а ні ў якім разе не мерамі прымусу, насілля. Таму з'езд даў указанне праводзіць соцыялістычныя мерапрыемствы ў вёсцы (стварэнне комун, сельскагаспадарчых арцелей), не дапускаючы прымусу. Ва ўсіх выпадках, дзе закранаваліся жыццёвыя інтарэсы серадняка, трэба было ісці на практычныя пагадненні з ім, на ўступкі серадняку ў вызначэнні спосабаў правядзення соцыялістычных пераўтварэнняў. З'езд прапанаваў праводзіць палітыку **моцнага саюза** з серадняком пры захаванні ў гэтым саюзе **кіруючай ролі** пролетарыята.

Новая палітыка ў адносінах да сярэдняга сялянства, абвешчаная Леніным на VIII з'ездзе, патрабавала ад пролетарыята, каб ён апіраўся на беднату, трымаў моцны саюз з серадняком і вёў барацьбу з кулаком. Да VIII з'езда партыя праводзіла ў вогуле палітыку **нейтралізацыі** серадняка. Гэта значыць, што яна дабівалася ад серадняка, каб ён не станавіўся на бок кулака, на бок буржуазіі наогул. Але цяпер гэтага было ўжо недастаткова. VIII з'езд перайшоў ад палітыкі нейтралізацыі серадняка да **моцнага саюза** з ім для барацьбы з белагвардзейшчынай і замежнай інтэрвенцыяй, а таксама для паспяховага соцыялістычнага будаўніцтва.

Узятая з'ездам лінія ў адносінах да асноўных мас сялянства, у адносінах да серадняка, адыграла рашаючую ролю ў паспяховым выхадзе грамадзянскай вайны супроць замежнай інтэрвенцыі і яе белагвардзейскіх прыслужнікаў. Увосень 1919 года, калі трэба было выбіраць паміж Совецкай уладай і Дзенікіным, сялянства падтрымала Советы, і пролетарская дыктатура перамагла свайго самага небяспечнага ворага.

Асоба стаяла на з'ездзе пытанне аб будаўніцтве Чырвонай арміі. На з'ездзе выступала так званая «ваенная апазіцыя». Яна аб'ядноўвала немалую колькасць былых «левых комуністаў». Але разам з прадстаўнікамі разгромленага «левага комунізма» «ваенная апазіцыя» ўключала і работнікаў, якія ніколі не прымалі ўдзелу ні ў якай апазіцыі, але былі незадаволены кіраўніцтвам Троцкага ў арміі. Большасць ваенных дэлегатаў была рэзка настроена супроць Троцкага, супроць яго праклянення перад ваеннымі спецыялістамі са старой царскай арміі, частка якіх прама здраджвала нам у часе грамадзянскай вайны, супроць высокамерных і варожых адносін Троцкага да старых большэвіцкіх кадраў у арміі. Прыводзіліся на з'ездзе прыклады «з практыкі», калі Троцкі прабаваў расстраляць цэлы рад няўгодных яму адказных ваенных комуністаў-франтавікоў, дзейнічаючы гэтым на-руку ворагу, і толькі ўмяшанне ЦК і пратэсты ваенных работнікаў прадухілілі гібель гэтых таварышоў.

Змагаючыся супроць скрыўлення Троцкім ваеннай палітыкі партыі, «ваенная апазіцыя» абараняла, аднак, няправільныя погляды па раду пытанняў ваеннага будаўніцтва. Ленін і Сталін рашуча выступілі супроць «ваеннай апазіцыі», якая абараняла перажыткі партызаншчыны ў арміі і змагалася супроць стварэння рэгулярнай Чырвонай арміі, супроць скарыстання ваенспецаў, супроць той жалезнай дысцыпліны, без якой армія не можа быць сапраўднай арміяй. Пярэчачы «ваеннай апазіцыі», тав. Сталін патрабаваў стварэння рэгулярнай арміі, прасякнутай духам найстражэйшай дысцыпліны.

> «Або, — гаварыў тав. Сталін, — створым сапраўдную рабоча-сялянскую, пераважна сялянскую, строга дысцыплінаваную армію і абаронім рэспубліку, або прападзем».

Адхіліўшы рад прапаноў «ваеннай апазіцыі», з'езд у той-жа час ударыў па Троцкаму, патрабаваўшы паляпшэння работы цэнтральных ваенных устаноў і ўзмацнення ролі комуністаў ў арміі.

У рэзультаце работы ваеннай камісіі, выдзеленай на з'ездзе, было дасягнута аднадушнае рашэнне з'езда па ваеннаму пытанню.

Рашэнні з'езда па ваеннаму пытанню павялі да ўмацавання Чырвонай арміі і да далейшага яе збліжэння з партыяй.

На з'ездзе было абмеркавана, далей, пытанне аб партыйным і совецкім будаўніцтве, аб кіруючай ролі партыі ў рабоце Советаў. Пры абмеркаванні гэтага пытання з'езд даў адпор апартуністычнай групе Сапронава — Осінскага, якая адмаўляла кіруючую ролю партыі ў рабоце Советаў.

Нарэшце, у сувязі з велізарным наплывам новых членаў партыі з'езд прыняў рашэнне аб паляпшэнні соцыяльнага састава партыі і правядзенні перарэгістрацыі.

Гэта быў пачатак першай чысткі радоў партыі.

(Працяг на 3-й стар.)

ПРАЦЯГ.

3. УЗМАЦНЕННЕ ІНТЭРВЕНЦЫІ. БЛАКАДА СОВЕЦКАЙ КРАІНЫ. ПАХОД КАЛЧАКА І ЯГО РАЗГРОМ. ПАХОД ДЗЕНІКІНА І ЯГО РАЗГРОМ. ТРОХМЕСЯЧНАЯ ПЕРАДЫШКА. IX З'ЕЗД ПАРТЫІ.

Перамогшы Германію і Аўстрыю, дзяржавы Антанты рашылі кінуць буйныя ваенныя сілы супроць Совецкай краіны. Пасля паражэння Германіі і ўходу яе войск з Украіны і Закаўказзя, англа-французы занялі месца Германіі, прыгнаўшы свой флот у Чорнае мора і высадзіўшы свае войскі ў Одэсе, у Закаўказзі. Гаспадаранне англа-французскіх інтэрвентаў у акупіраваных абласцях дайшло да такога зверства, што яны не спыняліся перад узброеннай расправай з цэлымі групамі рабочых і сялян. Пад канец, пасля акупацыі Туркестана, нагласць інтэрвентаў дайшла да таго, што яны вывезлі ў Закаспі 26 бакінскіх кіруючых бальшавікоў, тт. Шаумяна, Фіялетава, Джапарыдзе, Малыгіна, Азізбекава, Карганава і іншых, і з дапамогай эсэраў зверска расстралялі іх.

Праз некаторы час была абвешчана інтэрвентамі **блакада Расіі**. Былі заблакаваны ўсе марскія і іншыя шляхі зносін са знешнім светам.

Такім чынам, Совецкая краіна была акружана амаль з усіх бакоў.

Галоўную надзею ўскладала тады Антанта на адмірала Калчака, стаўленіка Антанты ў Сібіры, у Омску. Ён быў аб'яўлен «вярхоўным правіцелем Расіі». Яму падпарадкоўвалася ўся контррэвалюцыя ў Расіі.

Такім чынам, усходні фронт стаў галоўным фронтам.

Вясной 1919 года Калчак, які сабраў велізарную армію, дайшоў амаль да Волгі. Супроць Калчака былі кінуты лепшыя сілы бальшавікоў, мабілізаваны камсамольцы, рабочыя. У красавіку 1919 года Чырвоная армія нанесла Калчаку сур'ёзнае паражэнне. У хуткім часе пачалося адступленне калчакаўскай арміі па ўсяму фронту.

У момант разгару наступальных дзеянняў Чырвонай арміі на ўсходнім фронце Троцкі прапанаваў падазроны план: спыніцца перад Уралам, спыніць праследаванне калчакаўцаў і перакінуць войскі з усходняга фронта на паўднёвы фронт. ЦК партыі, добра разумеючы, што нельга пакідаць Урал і Сібір у руках Калчака, дзе ён можа з дапамогай японцаў і англічан аправіцца і зноў стаць на ногі, — адхіліў гэты план і даў дырэктыву працягваць наступленне. З прычыны незгоды Троцкага з такой дырэктывай, ён падаў у адстаўку. ЦК адхіліў адстаўку Троцкага, абавязаўшы яго адначасова з тым адразу-ж устараніцца ад удзелу ў кіраўніцтве аперацыямі на ўсходнім фронце. Наступленне Чырвонай арміі супроць Калчака стала разгортвацца з новай сілай. Чырвоная армія нанесла Калчаку рад новых паражэнняў і вызваліла ад белых Урал і Сібір, дзе Чырвоную армію падтрымаў магутны партызанскі рух, які ўзнік у тылу белых.

Летам 1919 года на генерала Юдзеніча, які стаяў на чале контррэвалюцыі на паўночным захадзе (у Прыбалтыцы, пад Петраградам), імперыялісты ўсклалі задачу адцягнуць увагу Чырвонай арміі ад усходняга фронта нападам на Петраград. Гарнізон двух фартоў пад Петраградам, паддаўшыся контррэвалюцыйнай агітацыі былых афіцэраў, падняў мяцеж супроць Совецкай улады, а ў штабе фронта была адкрыта контррэвалюцыйная змова. Вораг пагражаў Петраграду. Але прынятымі Совецкай уладай мерамі пры падтрымцы рабочых і матросаў узбунтаваўшыяся фарты былі вызвалены ад белых, войскам Юдзеніча было нанесена паражэнне і Юдзеніч быў адкінут у Эстонію.

Паражэнне Юдзеніча пад Петраградам аблягчыла барацьбу супроць Калчака. К канцу 1919 года армія Калчака была канчаткова разгромлена. Сам Калчак быў арыштаван і расстралян у Іркуцку па прыгавору рэўкома.

Такім чынам, з Калчаком было пакончана.

Пра Калчака народ у Сібіры распяваў песеньку:

«Мундир английский,
Погон французский,
Табак японский,
Правитель Омский.
Мундир сносился,
Погон свалился,
Табак скурился,
Правитель смылся».

Бачачы, што Калчак не апраўдаў ускладзеных на яго надзей, інтэрвенты змянілі свой план нападу на Совецкую рэспубліку. Дэсант у Одэсе прышлося вывесці назад, бо войскі інтэрвентаў ад сутыкнення з войскамі Совецкай рэспублікі заражаліся рэвалюцыйным духам і пачалі паўставаць супроць сваіх імперыялістычных гаспадароў. Так, у Одэсе паўсталі французскія маракі пад кіраўніцтвам Андрэ Марці. З гэтай прычыны, цяпер, пасля разгрому Калчака, галоўная ўвага Антанты была звернута на генерала Дзенікіна, паплечніка Карнілава і арганізатара «добраахвотнай арміі». Дзенікін арудаваў у гэты час супроць Совецкай улады на поўдні, у раёне Кубані. Антанта снабдзіла яго армію вялікай колькасцю ўзбраення і снаряжэння і пусціла на поўнач супроць Совецкай улады.

Такім чынам, паўднёвы фронт стаў на гэты раз галоўным фронтам.

Дзенікін пачаў свой асноўны паход супроць Совецкай улады летам 1919 года. Троцкі разваліў работу на паўднёвым фронце, і нашы войскі цярпелі паражэнне за паражэннем. К палавіне кастрычніка белыя авалодалі ўсёй Украінай, узялі Орол і падыходзілі да Тулы, якая снабжала нашу армію патронамі, вінтоўкамі, кулямётамі. Белыя набліжаліся да Масквы. Становішча Совецкай рэспублікі станавілася больш, чым сур'ёзным. Партыя забіла трывогу і заклікала народ да адпору. Ленін даў лозунг: «Усе на барацьбу з Дзенікіным». Натхнёныя бальшавікамі рабочыя і сяляне напружылі ўсе сілы, каб разграміць ворага.

Для арганізацыі разгрому Дзенікіна ЦК накіраваў на паўднёвы фронт таварышоў Сталіна, Варашылава, Орджанікідзе, Будзённага. Троцкі быў адхілен ад кіраўніцтва аперацыямі Чырвонай арміі на поўдні. Да прыезду тав. Сталіна камандаванне паўднёвага фронта разам з Троцкім распрацавала план, па якому галоўны ўдар наносіўся Дзенікіну ад Царыцына на Навасійск, праз данскія стэпы, дзе на шляху Чырвоную армію сустрэла-б бездарожжа і паласа шматлікіх паўстанняў у раёнах з казацкім насельніцтвам, значная частка якога знаходзілася тады пад уплывам белагвардзейцаў. Тав. Сталін падверг рэзкай крытыцы гэты план і прапанаваў ЦК свой план разгрому Дзенікіна: накіраваць галоўны ўдар праз Харкаў — Данбас—Растоў. Гэты план забяспечваў быстрае прасоўванне нашых войск супроць Дзенікіна, з прычыны спачування насельніцтва на шляху прасоўвання нашай арміі праз рабочыя і сялянскія раёны. Апрача таго, густая сетка чыгунак у гэтым раёне давала магчымасць нашым войскам рэгулярна атрымліваць усё неабходнае. Нарэшце, гэты план даваў магчымасць вызваліць Данбас і забяспечыць нашу краіну палівам.

Цэнтральны Камітэт партыі прыняў план тав. Сталіна. У другой палавіне кастрычніка 1919 года, пасля зацятага супраціўлення, Дзенікін быў разбіт Чырвонай арміяй у рашаючых баях пад Орлом і Варонежам. Дзенікін пачаў быстра адступаць, а затым пакаціўся на поўдзень, праследуемы нашымі войскамі. У пачатку 1920 года ўся Украіна і Паўночны Каўказ былі вызвалены ад белых.

У час рашаючых баёў на паўднёвым фронце імперыялісты зноў кінулі корпус Юдзеніча на Петраград, каб адцягнуць нашы сілы з поўдня і аблегчыць становішча войск Дзенікіна. Белыя падышлі да самага горада, — да Петраграда. Гераічны пралетарыят Петраграда грудзьмі стаў на абарону першага горада рэвалюцыі. Комуністы, як заўсёды, былі ў першых радах. У рэзультаце лютых баёў белыя былі разбіты і выкінуты зноў за межы нашай краіны — у Эстонію.

Такім чынам, з Дзенікіным было таксама пакончана.

Пасля разгрому Калчака і Дзенікіна наступіла нядоўгая перадышка.

Калі імперыялісты ўбачылі, што белагвардзейскія войскі разбіты, што інтэрвенцыя не ўдаецца і Совецкая ўлада ўмацоўваецца па ўсёй краіне, а ў Заходняй Еўропе расце абурэнне рабочых супроць вайны інтэрвентаў супроць Совецкай рэспублікі, — яны пачалі мяняць свае адносіны да Совецкай дзяржавы. У студзені 1920 года Англія, Францыя і Італія прынялі рашэнне спыніць блакаду Совецкай Расіі.

Гэта быў сур'ёзны пралом у сцяне інтэрвенцыі.

Гэта не азначала, вядома, што Совецкая дзяржава пакончыла ўжо з інтэрвенцыяй і грамадзянскай вайной. Яшчэ аставалася небяспека нападу з боку імперыялістычнай Польшчы. Не былі яшчэ канчаткова выгнаны інтэрвенты на Далёкім Усходзе, у Закаўказзі і ў Крыму. Але краіна Советаў атрымала часовую перадышку і яна магла накіраваць больш сіл на гаспадарчае будаўніцтва. Партыя атрымлівала магчымасць заняцца гаспадарчымі пытаннямі.

У часе грамадзянскай вайны многія кваліфікаваныя рабочыя пайшлі з вытворчасці, з прычыны закрыцця фабрык і заводаў. Кваліфікаваных рабочых партыя вяртала цяпер на вытворчасць для работы па спецыяльнасці. Некалькі тысяч комуністаў было накіравана на аднаўленне транспарта, становішча якога было цяжкім. Не аднавіўшы транспарта, нельга было ўсур'ёз узяцца за аднаўленне асноўных галін прамысловасці. Узмацнілася і палепшылася харчовая работа. Пачата была распрацоўка плана электрыфікацыі Расіі. Пад ружжом знаходзілася да 5 мільёнаў чырвонаармейцаў, якіх нельга было пакуль распусціць з-за ваеннай небяспекі. Таму некаторыя часці Чырвонай арміі былі пераведзены на становішча **трудавых армій** для скарыстання ў галіне гаспадарчага будаўніцтва. Совет рабочай і сялянскай абароны быў ператвораны ў **Совет працы і абароны** (СПА). У дапамогу яму створана была **Дзяржаўная планавая камісія** (Дзяржплан).

У гэтай абстаноўцы адкрыўся ў канцы сакавіка 1920 года IX з'езд партыі.

На з'ездзе прысутнічала 554 дэлегаты з рашаючым голасам, якія прадстаўлялі 611.978 членаў партыі. Дэлегатаў з дарадчым голасам было 162 чалавекі.

З'езд вызначыў бліжэйшыя гаспадарчыя задачы краіны ў галіне транспарта, прамысловасці і асобна ўказаў на неабходнасць удзелу прафесіянальных саюзаў у гаспадарчым будаўніцтве.

Асаблівая ўвага была звернута на з'ездзе на пытанне аб адзіным гаспадарчым плане, які прадугледжваў паднящце, у першую чаргу, транспарта, паліўнай справы, металургіі. Галоўнае месца займала ў гэтым плане пытанне аб электрыфікацыі ўсёй народнай гаспадаркі, якую Ленін высоўваў як «вялікую праграму на 10—20 год». На гэтай аснове быў распрацаван потым вядомы план ГОЭЛРО, зараз ужо далёка перавыкананы.

З'езд даў адпор антыпартыйнай групе «дэмакратычнага цэнтралізма», якая выступала супроць аднаначалля і асабістай адказнасці дырэктараў у прамысловасці і якая адстойвала бязбрэжную «калегіяльнасць» і безадказнасць у кіраўніцтве прамысловасцю. Галоўную ролю ў гэтай антыпартыйнай групе адыгрывалі Сапронаў, Осінскі, В. Смірноў. Іх падтрымлівалі на з'ездзе Рыкаў, Томскі.

4. НАПАД ПОЛЬСКІХ ПАНОЎ НА СОВЕЦКУЮ КРАІНУ. ВЫЛАЗКА ГЕНЕРАЛА ВРАНГЕЛЯ. ПРАВАЛ ПОЛЬСКАГА ПЛАНА. РАЗГРОМ ВРАНГЕЛЯ. КАНЕЦ ІНТЭРВЕНЦЫІ.

Не гледзячы на разгром Калчака і Дзенікіна, не гледзячы на тое, што Совецкая краіна ўсё больш расшырала сваю тэрыторыю, вызваляючы ад белых і інтэрвентаў Паўночны край, Туркестан, Сібір, Дон, Украіну і т. д., не гледзячы на тое, што Антанта была вымушана адмяніць блакаду Расіі, — яна ўсё-ж не хацела прымірыцца з думкай, што Совецкая ўлада аказалася несакрушальнай, што яна выйшла пераможцай. Таму яна рашыла прадпрыняць яшчэ адну спробу інтэрвенцыі супроць Совецкай краіны. На гэты раз інтэрвенты рашылі скарыстаць, з аднаго боку, Пілсудскага, буржуазна-памешчыцкага контррэвалюцыйнага правадыра Польшчы, з другога боку, генерала Врангеля, які сабраў у Крыму астаткі дзенікінскай арміі і пагражаў адтуль Данбасу, Украіне.

Польскія паны і Врангель, — гэта былі, па выразу Леніна, дзве рукі міжнароднага імперыялізма, якія спрабавалі задушыць Совецкую краіну.

У палякаў быў план: захапіць совецкую частку Украіны, праваберажную Украіну, заваяваць совецкую Беларусь, узнавіць у гэтых раёнах уладу польскіх паноў, расшырыць межы польскай дзяржавы, каб яна цягнулася «ад мора да мора», ад Данцыга да Одэсы, і, за дапамогу, Врангелю дапамагчы разбіць Чырвоную армію і аднавіць у Совецкай Расіі ўладу памешчыкаў і капіталістаў.

Гэты план быў адобран дзяржавамі Антанты.

Спробы Совецкага ўрада адкрыць перагаворы з Польшчай дзеля захавання міру і прадухілення вайны не далі ніякіх вынікаў. Пілсудскі не хацеў міру. Пілсудскі разлічваў, што Чырвоная армія стомлена ў баях з Калчаком і Дзенікіным і што яна не вытрымае націску польскіх войск.

Кароткачасовая перадышка прыйшла да канца.

У красавіку 1920 года польскія войскі ўварваліся ў межы Совецкай Украіны і захапілі Кіеў. У той-жа час Врангель перайшоў у наступленне і стаў пагражаць Данбасу.

У адказ на напад польскіх войск Чырвоная армія разгарнула контрнаступленне па ўсяму фронту. Вызваліўшы Кіеў і выгнаўшы польскіх паноў з Украіны і Беларусі, чырвоныя войскі паўднёвага фронта ў сваім наступленні падышлі да варот Львова ў Галіцыі, а войскі заходняга фронта падыходзілі да Варшавы. Справа ішла да поўнага паражэння войск польскіх паноў.

Але падазроныя дзеянні Троцкага і яго прыхільнікаў у галоўным штабе Чырвонай арміі сарвалі поспехі Чырвонай арміі. Наступленне чырвоных войск на заходнім фронце, у бок Варшавы, вялося па віне Троцкага і Тухачэўскага — зусім неарганізавана: войскам не давалі замацоўваць заваяваныя пазіцыі, перадавыя часці былі завядзены занадта далёка ўперад, рэзервы і боепрыпасы былі пакінуты занадта далёка ў тылу, перадавыя часці былі пакінуты, такім чынам, без боепрыпасаў, без рэзерваў, лінія фронта была падоўжана да бясконцасці і, значыць, быў аблегчан прарыў фронта. З прычыны ўсяго гэтага, калі невялікая група польскіх войск прарвала наш заходні фронт у адным з яго пунктаў, нашы войскі, якія асталіся без боепрыпасаў, вымушаны былі адступіць. Што датычыць войск паўднёвага фронта, якія стаялі ля варот Львова і цяснілі там палякаў, то гэтым войскам «старшыня рэўваенсовета» Троцкі забараніў узяць Львоў і загадаў ім перакінуць конную армію, г. зн. галоўную сілу паўднёвага фронта, далёка на паўночны ўсход, быццам-бы на дапамогу заходняму фронту, хоць не цяжка было зразумець, што ўзяцце Львова было-б адзінамагчымай і лепшай дапамогай заходняму фронту. Але вывад коннай арміі з састава паўднёвага фронта і адыход яе ад Львова азначалі на справе адступленне нашых войск таксама і на паўднёвым фронце. Такім чынам, шкодніцкім загадам Троцкага было навязана войскам нашага паўднёвага фронта не зразумелае і ні на чым не абгрунтаванае адступленне, — на радасць польскім панам.

Гэта была прамая дапамога, але не нашаму заходняму фронту, а польскім панам і Антанце.

Праз некалькі дзён наступленне польскіх войск было спынена, і нашы войскі пачалі рыхтавацца да новага контрудару супроць палякаў. Але Польшча, не маючы сіл прадаўжаць вайну і з трывогай чакаючы контрудару чырвоных, аказалася вымушанай адмовіцца ад сваіх прэтэнзій на конт захвату праваабярэжнай Украіны і Беларусі і палічыла за лепшае заключыць мір з Расіяй. 20 кастрычніка 1920 года быў заключан з Польшчай у Рызе мірны дагавор, па якому Польшча захавала за сабой Галіцыю і частку Беларусі.

Заключыўшы мір з Польшчай, Совецкая рэспубліка рашыла пакончыць з Врангелем. Врангель атрымліваў ад англічан і французаў навейшую зброю, браневікі, танкі, самалёты, амуніцыю. У яго былі белагвардзейскія ўдарныя часці, галоўным чынам, афіцэрскія кадры. Але Врангелю не ўдалося сабраць колькі-небудзь значных сіл сялян і казакаў вакол дэсантаў, высаджаных ім на Кубані і на Дану. Врангель, тым не менш, падышоў ушчыльную да Данбаса і ствараў пагрозу нашай вугальнай вобласці. Становішча Совецкай улады ўскладнялася яшчэ і тым, што к гэтаму часу Чырвоная армія была моцна стамілася. Чырвонаармейцам прыходзілася прасоўвацца ў небывала цяжкіх умовах, ведучы наступленне супроць войск Врангеля і громячы адначасова банды анархістаў-махноўцаў, якія дапамагалі Врангелю. Але не гледзячы на тое, што на баку Врангеля была перавага тэхнікі, не гледзячы на тое, што ў Чырвонай арміі не было танкаў, Чырвоная армія загнала Врангеля на Крымскі паўвостраў. У лістападзе 1920 года чырвоныя войскі авалодалі ўмацаванымі пазіцыямі Перакопа, уварваліся ў Крым, разграмілі войскі Врангеля і вызвалілі Крым ад белагвардзейцаў і інтэрвентаў. Крым стаў совецкім.

Правалам польскіх вялікадзяржаўных планаў і разгромам Врангеля заканчваецца перыяд інтэрвенцыі.

У канцы 1920 года пачалося вызваленне Закаўказзя ад ярма буржуазных нацыяналістаў-мусаватыстаў у Азербайджане, нацыянал-меншавікоў у Грузіі, дашнакоў у Арменіі. Совецкая ўлада перамагла ў Азербайджане, Арменіі і Грузіі.

Гэта яшчэ не азначала поўнага спынення інтэрвенцыі. Японская інтэрвенцыя на Далёкім Усходзе прадаўжалася аж да 1922 года. Апрача таго, мелі месца новыя спробы арганізаваць інтэрвенцыю (атаман Сямёнаў і барон Унгерн на ўсходзе, белафінская інтэрвенцыя ў Карэліі ў 1921 годзе). Але галоўныя ворагі Совецкай краіны, асноўныя сілы інтэрвенцыі к канцу 1920 года былі разгромлены.

Вайна замежных інтэрвентаў і расійскіх белагвардзейцаў супроць Советаў скончылася перамогай Советаў.

Совецкая рэспубліка адстаяла сваю дзяржаўную незалежнасць, сваё свабоднае існаванне.

Гэта быў канец замежнай ваеннай інтэрвенцыі і грамадзянскай вайны.

Гэта была гістарычная перамога Совецкай улады.

5. ЯК І ЧАМУ ПЕРАМАГЛА СОВЕЦКАЯ КРАІНА ЗЛУЧАНЫЯ СІЛЫ АНГЛА-ФРАНКА-ЯПОНА-ПОЛЬСКАЙ ІНТЭРВЕНЦЫІ І БУРЖУАЗНА-ПАМЕШЧЫЦКА-БЕЛАГВАРДЗЕЙСКАЙ КОНТРРЭВОЛЮЦЫІ У РАСІІ?

Калі ўзяць вялікую еўрапейскую і амерыканскую прэсу часоў інтэрвенцыі, можна без цяжкасці ўстанавіць, што ні адзін відны пісьменнік, ваенны або грамадзянскі, ні адзін знаток ваеннай справы не верыў у перамогу Совецкай улады. Наадварот, усе відныя пісьменнікі, знатакі ваеннай справы, гісторыкі рэвалюцый усіх краін і народаў, так званыя людзі навукі — усе яны ў адзін голас крычалі, што дні Совецкай улады злічаны, што паражэнне Совецкай улады немінуча.

У сваёй упэўненасці ў перамозе інтэрвенцыі яны зыходзілі з таго, што Совецкая краіна не мае яшчэ склаўшайся Чырвонай арміі, што яе прыйдзецца ствараць, так сказаць, на-ходу, тады, як інтэрвенты і белагвардзейцы маюць больш ці менш гатовую армію.

Яны зыходзілі, далей, з таго, што Чырвоная армія не мае вопытных ваенных кадраў, бо большасць такіх кадраў пайшла ў контррэвалюцыю, тады як інтэрвенты і белагвардзейцы маюць такія кадры.

Яны зыходзілі, далей, з таго, што Чырвоная армія церпіць ад недахвату і дрэннай якасці ўзбраення, боепрыпасаў, з прычыны адсталасці ваеннай прамысловасці Расіі, а атрымліваць з іншых краін прадметы ўзбраення не можа, бо Расія закупорана з усіх бакоў, дзякуючы блакадзе, тады як армія інтэрвентаў і белагвардзейцаў багата снабжаецца і будзе снабжацца першакласным узбраеннем, боепрыпасамі, абмундзіраваннем.

Яны зыходзілі, нарэшце, з таго, што армія інтэрвентаў і белагвардзейцаў займала тады найбольш багатыя прадавольствам раёны Расіі, тады як Чырвоная армія была пазбаўлена такіх раёнаў і цярпела ад недахвату прадавольства.

І сапраўды, усе гэтыя недахваты і няхваткі на самай справе мелі месца ў часцях Чырвонай арміі.

У гэтых адносінах, — але толькі ў гэтых адносінах, — паны інтэрвенты былі зусім правы.

Чым-жа вытлумачыць у такім выпадку, што Чырвоная армія, якая мела столькі сур'ёзных недахопаў, перамагла армію інтэрвентаў і белагвардзейцаў, свабодную ад такіх недахопаў?

1. Чырвоная армія перамагла таму, што палітыка Совецкай улады, у імя якой ваявала Чырвоная армія, была правільнай палітыкай, адпавядаючай інтарэсам народа, што народ усведамляў і разумеў гэту палітыку, як правільную, як сваю ўласную палітыку, і падтрымліваў яе да канца.

Большэвікі ведалі, што армія, якая змагаецца ў імя няправільнай палітыкі, не падтрымліваемай народам, не можа перамагчы. Такой іменна арміяй была армія інтэрвентаў і белагвардзейцаў. Армія інтэрвентаў і белагвардзейцаў мела ўсё: і старых вопытных камандзіраў, і першакласнае ўзбраенне, і боепрыпасы, і абмундзіраванне, і прадавольства. Нехапала аднаго — падтрымання і спачування народаў Расіі, бо народы Расіі не хацелі і не маглі падтрымліваць процінародную палітыку інтэрвентаў і белагвардзейскіх «правіцеляў». І армія інтэрвентаў і белагвардзейцаў пацярпела паражэнне.

2. Чырвоная армія перамагла таму, што яна была верна і аддана да канца свайму народу, за што і любіў яе і падтрымліваў народ, як сваю родную армію. Чырвоная армія ёсць дзецішча народа, і калі яна верна свайму народу, як верны сын сваёй маці, яна будзе мець падтрыманне народа, яна павінна перамагчы. Армія-ж, якая ідзе супроць свайго народа, павінна пацярпець паражэнне.

3. Чырвоная армія перамагла таму, што Совецкай уладзе ўдалося падняць увесь тыл, усю краіну на службу інтарэсам фронта. Армія без моцнага тылу, які ўсямерна падтрымлівае фронт, асуджана на паражэнне. Большэвікі ведалі гэта і іменна таму ператварылі яны краіну ў ваенны лагер, які снабжаў фронт узбраеннем, боепрыпасамі, абмундзіраваннем, прадавольствам, папаўненнямі.

4. Чырвоная армія перамагла таму, што: а) чырвонаармейцы разумелі мэты і задачы вайны і ўсведамлялі іх правільнасць; б) усведамленне правільнасці мэтаў і задач вайны ўмацоўвала ў іх дух дысцыпліны і боездольнасць; в) з гэтай прычыны чырвонаармейскія масы скрозь і ўсюды праяўлялі ў барацьбе з ворагамі бяспрыкладную самаадданасць і нябачаны масавы гераізм.

5. Чырвоная армія перамагла таму, што кіруючым ядром тылу і фронта Чырвонай арміі была партыя большэвікоў, адзіная сваёй згуртаванасцю і дысцыплінай, сільная сваім рэвалюцыйным духам і гатоўнасцю пайсці на любыя афяры дзеля поспеху агульнай справы, неперасўзыйдзеная сваім уменнем арганізаваць мільённыя масы і правільна кіраваць імі ў складанай абстаноўцы.

«Толькі дзякуючы таму, — гаварыў Ленін, — што партыя была на варце, што партыя была найстражэй дысцыплінавана, і таму, што аўтарытэт партыі аб'ядноўваў усе ведамствы і ўстановы, і па лозунгу, які быў дан ЦК, як адзін чалавек, ішлі дзесяткі, сотні, тысячы, і ў канчатковым выніку мільёны, і толькі таму, што нечуваныя афяры былі прынесены, — толькі таму цуда, якое адбылося, магло адбыцца. Толькі таму, не гледзячы на двухразовы, трохразовы і чатырохразовы паход імперыялістаў Антанты і імперыялістаў усяго свету, мы аказаліся здольнымі перамагчы» **(Ленін, т. XXV, стар. 96).**

6. Чырвоная армія перамагла таму, што: а) яна здолела выкаваць у сваіх радах такіх ваенных кіраўнікоў новага тыпу, як Фрунзе, Варашылаў, Будзённы і іншыя; б) у яе радах змагаліся такія героі-самародкі, як Катоўскі, Чапаеў, Лазо, Шчорс, Пархоменка і многія іншыя; в) палітычнай асветай Чырвонай арміі займаліся такія дзеячы, як Ленін, Сталін, Молатаў, Калінін, Свердлоў, Кагановіч, Орджанікідзе, Кіраў, Куйбышэў, Мікаян, Жданаў, Андрэеў, Петроўскі, Яраслаўскі, Ежоў, Дзяржынскі, Шчадэнка, Мехліс, Хрушчоў, Швернік, Шкіратаў і іншыя; г) Чырвоная армія мела ў сваім саставе такіх надзвычай добрых арганізатараў і агітатараў, як ваенныя камісары, якія цэментавалі сваёй работай рады чырвонаармейцаў, насаджалі сярод іх дух дысцыпліны і баявой адвагі, энергічна выкаранялі — быстра і бязлітасна — здрадніцкія дзеянні асобных людзей каманднага састава і, наадварот, смела і рашуча падтрымлівалі аўтарытэт і славу камандзіраў, партыйных і непартыйных, якія паказалі сваю адданасць Совецкай уладзе і былі здольны цвёрдай рукой праводзіць кіраўніцтва часцямі Чырвонай арміі.

«Без ваенкома мы не мелі-б Чырвонай арміі» — гаварыў Ленін.

7. Чырвоная армія перамагла таму, што ў тылу белагвардзейскіх армій, у тылу Калчака, Дзенікіна, Краснова, Врангеля арудавалі ў падполлі выдатныя большэвікі, партыйныя і непартыйныя, якія падымалі на паўстанне рабочых і сялян супроць інтэрвентаў, супроць белагвардзейцаў, падрывалі тылы ворагаў Совецкай улады і, тым самым, аблягчалі прасоўванне Чырвонай Арміі. Усім вядома, што партызаны Украіны, Сібіры, Далёкага Усхода, Урала, Беларусі, Паволжжа, якія падрывалі тылы белагвардзейцаў і інтэрвентаў, аказалі Чырвонай арміі неацанімую паслугу.

8. Чырвоная армія перамагла таму, што Совецкая краіна не была адзінокай у яе барацьбе з белагвардзейскай контррэвалюцыяй і замежнай інтэрвенцыяй, што барацьба Совецкай улады і яе поспехі выклікалі спачуванне і дапамогу пралетарыяў усяго свету. У той час, як імперыялісты прабавалі задушыць Совецкую рэспубліку інтэрвенцыяй і блакадай, рабочыя гэтых імперыялістычных краін былі на старане Советаў і дапамагалі ім. Іх барацьба супроць капіталістаў варожых Совецкай рэспубліцы краін садзейнічала таму, што імперыялісты былі вымушаны адмовіцца ад інтэрвенцыі. Рабочыя Англіі, Францыі і іншых краін, якія прымалі ўдзел у інтэрвенцыі, арганізоўвалі стачкі, адмаўляліся грузіць ваеннае снаражэнне ў дапамогу інтэрвентам і белагвардзейскім генералам, стваралі «камітэты дзеяння» пад лозунгам — «Рукі прэч ад Расіі!».

«Як толькі, — гаварыў Ленін, — міжнародная буржуазія замахваецца на нас, яе руку схватваюць яе ўласныя рабочыя» **(Ленін, т. XXV, стар. 405).**

КАРОТКІЯ ВЫВАДЫ

Разбітыя Кастрычніцкай рэвалюцыяй, памешчыкі і капіталісты сумесна з белагвардзейскімі генераламі згаварваюцца за кошт інтарэсаў сваёй радзімы з урадамі краін Антанты для сумеснага ваеннага нападу на Совецкую краіну і звяржэння Совецкай улады. На гэтай аснове арганізоўваюцца ваенная інтэрвенцыя Антанты і белагвардзейскія мяцяжы на акраінах Расіі, у рэзультаце чаго Расія аказваецца адрэзанай ад харчовых і сыравінных раёнаў.

Ваеннае паражэнне Германіі і ліквідацыя вайны двух імперыялістычных кааліцый у Еўропе прыводзяць да ўзмацнення Антанты, да ўзмацнення інтэрвенцыі, ствараюць новыя труднасці для Совецкай краіны.

Рэвалюцыя ў Германіі і рэвалюцыйны рух, які пачаўся ў краінах Еўропы, — наадварот, — ствараюць спрыяючую для Совецкай улады міжнародную абстаноўку і аблягчаюць становішча Совецкай краіны.

Большэвіцкая партыя падымае рабочых і сялян на вайну **за бацькаўшчыну** супроць замежных захватчыкаў і буржуазна-памешчыцкай белагвардзейшчыны. Совецкая рэспубліка і яе Чырвоная армія разбіваюць аднаго за другім стаўленіка Антанты — Калчака, Юдзеніча, Дзенікіна, Краснова, Врангеля, вышыбаюць з Украіны і Беларусі яшчэ аднаго стаўленіка Антанты — Пілсудскага і, такім чынам, адбіваюць замежную ваенную інтэрвенцыю, выганяюць вон яе войскі з межаў Совецкай краіны.

Такім чынам першы ваенны напад міжнароднага капітала на краіну сацыялізма скончыўся поўным яго крахам.

Разбітыя рэвалюцыяй партыі эсэраў, меншавікоў, анархістаў, нацыяналістаў падтрымліваюць у перыяд інтэрвенцыі белагвардзейскіх генералаў і інтэрвентаў, наладжваюць контррэвалюцыйныя змовы супроць Совецкай рэспублікі, арганізоўваюць тэрор супроць совецкіх дзеячоў. Гэтыя партыі, якія мелі да Кастрычніцкай рэвалюцыі некаторы ўплыў у рабочым класе, у перыяд грамадзянскай вайны поўнасцю выкрываюць сябе ў вачах народных мас, як контррэвалюцыйныя партыі.

Перыяд грамадзянскай вайны і інтэрвенцыі з'явіўся перыядам палітычнай гібелі гэтых партый і канчатковага таржаства комуністычнай партыі ў Совецкай краіне.

УСЕБАКОВА ПАДРЫХТАВАЦЦА ДА ЗАНЯТКАЎ У ПАРТЫЙНЫХ ШКОЛАХ

БАБРУЙСК. (Кар. «Звязды»). У партарганізацыі лесакамбіната шырока разгарнулася работа па падрыхтоўцы да глыбокага вывучэння гісторыі партыі па новаму падручніку. Зараз комуністы індывідуальна знаёмяцца з кожным раздзелам слаўнай гісторыі партыі Леніна—Сталіна.

Партыйны камітэт падабраў і зацвердзіў з палітычна падрыхтаваных комуністаў 32 прапагандысты. Большасць вылучаных будзе працаваць упершыню. Для падрыхтоўкі прапагандысцкіх кадраў пры партыйным кабінеце арганізаван семінар, якім кіруе тав. Новікава. 21 верасня праведзены першыя заняткі.

Партыйны камітэт перагледзеў усю сетку партыйнай асветы. Камплектаванне школ і гурткоў праходзіць з улікам палітычнай падрыхтоўкі кожнага комуніста. Усяго будзе арганізавана 8 гурткоў партыйнай асветы і 16 для комсамольцаў.

24 верасня праведзены адкрытыя партыйныя сходы ў партыйных групах. Комуністы з вялікім уздымам абмяркоўвалі перадавы артыкул «Праўды» ад 17 верасня «Забяспечыць глыбокае вывучэнне гісторыі ВКП(б)». Члены і кандыдаты партыі, комсамольцы і беспартыйныя рабочыя з радасцю вітаюць выданне новага падручніка гісторыі партыі пад рэдакцыяй Камісіі ЦК ВКП(б).

С. ЛЯСНЕЎСКІ.

Тав. БАРУШКОЎ ПРЫНЯТ У КАНДЫДАТЫ КП(б)Б

ЛОЕЎ. Лоеўскі райком КП(б)Б зацвердзіў пастанову пярвічнай партыйнай арганізацыі аб прыняцці ў кандыдаты партыі знатнага аўчара-ордэнаносца, намесніка старшыні Вярхоўнага Совета БССР тав. Барушкова Рыгора Мінавіча.

У сваім выступленні на пасяджэнні бюро райкома КП(б)Б тав. Барушкоў заявіў: «Высокае званне кандыдата ў члены ленінска-сталінскай партыі ўскладае на мяне яшчэ большыя абавязкі працаваць не пакладаючы рук на карысць працоўным, быць сапраўдным дзяржаўным дзеячом».

НА ЗДЫМКУ: Н-скае падраздзяленне далёкаўсходнікаў на подступах да вышыні Заазёрнай (жнівень 1938 г.).
Фото спецкора «Праўды» В. Теміна. (СФ).

ПАТРЫЯТЫЧНЫ ЎЗДЫМ У ЧЭХАСЛАВАКІІ

ПРАГА, 24 верасня. (БЕЛТА). У ноч на 24 верасня прэзідэнт Бенеш выступіў па радыё са зваротам да чэхаславацкага народа.

Пагроза, створаная існаванню рэспублікі, сказаў ён, выклікала неабходнасць усеагульнай мабілізацыі. Прэзідэнт заклікаў народ да захавання спакою, парадку і баявой гатоўнасці.

«Наша барацьба, — закончыў Бенеш, — з'яўляецца справядлівай. За радзіму і за свабоду ўсе, як адзін чалавек! Няхай жыве Чэхаславакія!».

Загад аб усеагульнай мабілізацыі сустрэт насельніцтвам сталіцы з велізарным энтузіязмам. Праз 15—20 мінут на цэнтральнай плошчы адбылася кароткачасовая масавая дэманстрацыя пад лозунгамі: «Сваёй тэрыторыі не аддадзім!», «Будзем змагацца за радзіму да апошняга чалавека!».

Пасля дэманстрацыі адбыўся лятучы мітынг, які закончыўся спяваннем нацыянальнага гімна.

Праз 30—40 мінут пасля выдання загала масы мабілізуемых на аўтамабілях, матацыклах і пехатою ўжо рухаліся да вакзалаў для адпраўкі да месц назначэння. Насельніцтва на вуліцах і вакзалах бурна вітае адпраўляючыхся ў армію.

З прычыны прызыва паліцэйскіх у армію рэгуляванне вулічнага руху ў сталіцы ажыццяўляецца арганізацыяй чэхаславацкай моладзі.

**

ПРАГА, 24 верасня. (БЕЛТА. Абвешчаная ўчора ўсеагульная мабілізацыя прайшла, па ацэнцы ваенных спецыялістаў, бліскуча. Яўка ў Чэхіі, Славакіі, у Закарпацкай Украіне і Судэцкай вобласці амаль стопрацэнтная. Па ўсёй рэспубліцы мабілізацыя была закончана амаль за дзве гадзіны да назначанага ў загадзе тэрміна (6 гадзін). Мабілізацыйны апарат працаваў чотка і бесперабойна. На працягу 30 мінут (у сярэднім) з'явіўшыяся на зборныя пункты рэгістраваліся, назначаліся ў часць, атрымлівалі ваеннае абмундзіраванне і ўжо размяшчаліся па грузавіках для адпраўкі ва ўстаноўленыя месцы. Праз 40 мінут пасля абвяшчэння мабілізацыі з пражскіх вакзалаў праз кожныя пяць-шэсць мінут адпраўляліся паязды з эшалонамі мабілізуемых. Праважаўшыя — жонкі, мацеры, бацькі і дзеці—праяўлялі велізарны спакой і вытрымку. Не было слёз, звычайных для аналагічнай абстаноўкі. Сцэны развітання ператвараліся ў магутныя дэманстрацыі волі народа грудзьмі адстайваць свабоду і незалежнасць радзімы.

Транспарт па ўсёй рэспубліцы працуе выдатна.

Два разы на працягу ночы адбывалася раптоўнае зацямненне Прагі, усіх прамысловых цэнтраў рэспублікі і чыгунак. Па агульнай ацэнцы, паветраная трывога прайшла добра. Трамваі, аўтобусы, легкавыя машыны, воінскія паязды прадаўжалі рух з зацямнёным святлом.

**

ПРАГА, 24 верасня. (БЕЛТА). Як афіцыяльна паведамляецца, рашэнне аб мабілізацыі было прынята ўчора ў 19 гадзін 30 мінут на сумесным пасяджэнні ўрада і кіраўнікоў партый урадавай кааліцыі пад старшынствам Бенеша. У 22 гадзіны 30 мінут па радыё перадаваўся ўжо загад аб усеагульнай мабілізацыі. Мабілізацыя матывавалася ў афіцыяльным паведамленні напружаным становішчам у Еўропе, весткамі аб мабілізацыйных мерапрыемствах ва ўсіх акружаючых Чэхаславакію краінах і магчымасцю раптоўнага нападу на рэспубліку з боку Германіі, Польшчы і Венгрыі.

**

ПРАГА, 25 верасня. (БЕЛТА). Не гледзячы на зварот па радыё ўцёкшага ў Германію Генлейна (былога кіраўніка судэта-нямецкай партыі) з заклікам да судэцкіх немцаў не падпарадкавацца загаду аб мабілізацыі, мабілізацыя ў Судэцкай вобласці прайшла таксама паспяхова. Чэхаславацкае радыё паведамляе, што рэзервісты нямецкай нацыянальнасці за нікчэмна малым выключэннем з'явіліся своечасова да месц назначэння для выканання ваенных абавязкаў па ахове рэспублікі.

**

ПРАГА. 25 верасня. (БЕЛТА). У дадатак да праведзенай усеагульнай мабілізацыі кабінет міністраў выдаў распараджэнне, згодна якога кожны грамадзянін, не закліканы ў рады арміі, можа быць скарыстан дзяржаўнымі органамі для выканання любога віду павіннасці па ахове дзяржавы. Гутарка ідзе ў першую чаргу аб абавязковай працоўнай павіннасці.

МІЖНАРОДНАЯ САЛІДАРНАСЦЬ З ЧЭХАСЛАВАЦКІМ НАРОДАМ

ПРАГА, 24 верасня. (БЕЛТА). У адрас прэзідэнта Бенеша, прэм'ер-міністра Сыровы, рэдакцый газет і грамадскіх арганізацый Чэхаславакіі прыбываюць з Англіі, Францыі, Румыніі, Югаславіі і іншых краін тысячы пісем, выказваючых салідарнасць з чэхаславацкім народам, стаўшым пад ружжо для абароны сваёй незалежнасці.

Тысячы рабочых і сялян, у асаблівасці Югаславіі, просяць дазволу ўступіць у чэхаславацкую армію для сумеснай барацьбы супроць фашысцкіх падпальшчыкаў вайны.

**

ПАРЫЖ, 24 верасня. (БЕЛТА). «Юманітэ» публікуе пісьмо французскай компартыі, адрасаванае компартыі Чэхаславакіі. У сваім пісьме французская компартыя перадае выражэнне салідарнасці французскіх працоўных усяму чэхаславацкаму народу. Выказваючы пачуцці народных мас Францыі, компартыя пацвярджае, што яна будзе весці барацьбу за ліквідацыю лонданскага пагаднення французскіх і англійскіх міністраў. Яна будзе змагацца за захаванне незалежнасці чэхаславацкай дзяржавы, бо гэта незалежнасць неадлучна ад бяспаснасці Францыі і ад абароны ўсеагульнага міру.

СПЫНЕННЕ ЧЫГУНАЧНЫХ ЗНОСІН ПАМІЖ ПОЛЬШЧАЙ І ЧЭХАСЛАВАКІЯЙ

ВАРШАВА, 25 верасня. (БЕЛТА) Польскае тэлеграфнае агенцтва паведамляе, што пачынаючы з 16 гадзін 24 верасня паміж Польшчай і Чэхаславакіяй поўнасцю спынены чыгуначныя зносіны.

Заява англійскага і французскага пасланнікаў у Празе

ЛОНДАН, 24 верасня (БЕЛТА) Паводле паведамлення пражскага карэспандэнта газеты «Дэйлі тэлеграф энд Морнінг пост», англійскі і французскі пасланнікі ў Празе наведалі ўчора чэхаславацкага міністра замежных спраў Крофта. Пасланнікі заявілі, што візіт Чэмберлена ў Годэсберг аказаўся безвынікавым. Гітлер не даў ніякіх гарантый адносна таго, што ён не нападзе на Чэхаславакію. Паводле слоў карэспандэнта, пасланнікі «папярэдзілі чэхаславацкі ўрад аб тым, што на рэспубліку можа быць зроблен напад у любы момант».

УЛЬТЫМАТЫЎНАЕ ПАТРАБАВАННЕ ПОЛЬШЧЫ

ВАРШАВА, 24 верасня. (ТАСС). Польскае тэлеграфнае агенцтва паведамляе, што польскі пасланнік у Празе Папе з'явіўся ўчора ў поўдзень да чэхаславацкага прэм'ера генерала Сыровы і патрэбаваў неадкладнага адказу на ноту польскага ўрада ад 21 верасня. Як паведамлялася, у гэтай ноце польскі ўрад настойвае на адтаржэнні ад Чэхаславакіі і далучэнні да Польшчы раёнаў з польскім насельніцтвам.

МАБІЛІЗАЦЫЯ ЗАПАСНЫХ У ФРАНЦЫІ

ПАРЫЖ, 24 верасня. (БЕЛТА). Агенцтва Гавас паведамляе, што сёння раніцой па ўсёй Францыі расклеены аб'явы, у якіх запасным некаторых катэгорый прадпісваецца неадкладна з'явіцца на зборныя пункты. Па словах агенцтва, гэта пастанова з'яўляецца адным з апошніх мерапрыемстваў па безапаснасці, прадугледжваемых да абвяшчэння ўсеагульнай мабілізацыі.

Да перагавораў Чэмберлена з Гітлерам

ЛОНДАН, 24 верасня. (БЕЛТА). Паводле паведамлення агенцтва Рэйтэр, перагаворы Чэмберлена з Гітлерам закончыліся ўчора ноччу. Чэмберлен сёння выязджае ў Лондан. Як указвае агенцтва, калі Чэмберлен вярнуўся ад Гітлера, ён заявіў, што «гэта яшчэ нельга лічыць поўным разрывам».

БЕРЛІН, 24 верасня. (БЕЛТА). У 4 гадзіны раніцы па маскоўскаму часу было апублікавана заключнае паведамленне аб перагаворах Гітлера з Чэмберленам. У паведамленні сказана, што Гітлер перадаў Чэмберлену германскі мемарандум, у якім выкладзен пункт гледжання па судэцкаму пытанню. Чэмберлен атрымаў гэты мемарандум і паведаміў яго чэхаславацкаму ўраду.

Дэлегацыя радыкал-соцыялістаў у Далад'е

ПАРЫЖ, 24 верасня. (ТАСС). Учора дэлегацыя членаў парламенцкай групы партыі радыкалаў і радыкал-соцыялістаў была прынята главой урада Далад'е. Як перадаюць, Далад'е паведаміў дэлегацыі некаторыя падрабязнасці дыпламатычных перагавораў, якія вяліся ў апошнія дні.

Некаторыя з дэлегатаў паставілі Далад'е пытанне, як паступіць Францыя ў выпадку, калі Чэхаславакія падвергнецца нападу? Глава ўрада адказаў на гэта, што ў гэтым выпадку Францыя выканае ў адносінах да Чэхаславакіі ўсе свае абавязацельствы.

Па поваду датэрміновага склікання парламента Далад'е заявіў, што парламент будзе склікан, «калі абставіны гэтага патрэбуюць».

Германскія войскі накіроўваюцца да чэхаславацкай граніцы

ЛОНДАН, 24 верасня. (БЕЛТА). Мюнхенскі карэспандэнт агенцтва Рэйтэр паведамляе, што ўчора ўвесь дзень праз Мюнхен праходзілі калоны германскіх войск у напрамку да Зальцбурга (Аўстрыя). З мюнхенскага вакзала бесперапынна адпраўляліся паязды з войскамі і ваенным снаражэннем. У сувязі з велізарным наплывам войск рух на вуліцах Мюнхена быў спынен. У горадзе пануе трывожная і напружаная атмасфера. На вуліцах стаяць велізарныя натоўпы народа, якія наглядаюць за праходжаннем войск.

З мюнхенскага аэрадрома на працягу ўсяго ўчарашняга дня праз дзесяцімінутныя інтэрвалы адпраўляліся ў напрамку да Чэхаславакіі эскадрыллі разведвацельных самалётаў і трохматорных бамбардыроўшчыкаў.

НА ФРАНТАХ У ІСПАНІІ

УСХОДНІ ФРОНТ

Паводле афіцыяльнай зводкі іспанскага міністэрства абароны ад 24 верасня, у зоне Эбро войскі мяцежнікаў, падтрыманыя артылерыйскім агнём і дзеяннямі 90 бамбардыроўшчыкаў і 160 знішчальнікаў, на працягу ўсяго дня жорстка атакавалі пазіцыі рэспубліканцаў. У рэзультаце ўпорнага супраціўлення рэспубліканцаў фашыстам не ўдалося ні на крок прасунуцца наперад.

Рэспубліканская авіяцыя збіла 4 самалёты інтэрвентаў.

ФРОНТ ЛЕВАНТА

Рэспубліканскія войскі захвацілі Фуэнтэ дэ Гарабайя і дзве вышыні каля Мансанера. У апошніх баях зенітнай артылерыяй рэспубліканцаў быў збіт трохматорны бамбардыроўшчык «Савойя».

24 верасня ў Менску на стадыёне «Харчавік» закончылася менская абласная калгасная спартакіяда. НА ЗДЫМКУ: калгасніца тав. Русаловіч (калгас «Чырвоныя Скарынічы», Менскага раёна), заняўшая першае месца па шасейных велагонках на 20 кілометраў і ў кросе на 10 кілометраў.
Фото Грына.

НАРАДА СТАХАНАЎЦАЎ СТАЛІНСКАГА РАЁНА

Учора ў вялікай зале Дома партыйных курсаў адбылася нарада стаханаўцаў, інжынерна-тэхнічных работнікаў, кіраўнікоў прадпрыемстваў і прамарцеляў Сталінскага раёна горада Менска. На нарадзе прысутнічала 500 чалавек.

З дакладам аб падрыхтоўцы дастойнай сустрэчы XXI гадавіны Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі выступіў сакратар Сталінскага горрайкома партыі тав. Тупіцын.

Выступіўшыя ў спрэчках дырэктар завода імя Варашылава тав. Андрэеў, стаханаўцы тт. Яркевіч (швейная фабрыка імя Крупскай), Канапацкі (завод «Бальшэвік»), Манцюкевіч (фабрыка «Комунарка»), Жураўскі (завод імя Варашылава), Каждан (старшыня арцелі «Ударнік»), Каповіч (сакратар парткома завода імя Кірава) расказалі аб тым, як на іх прадпрыемствах разгарнулася перадкастрычніцкае соцыялістычнае спаборніцтва і як выконваюцца соцабавязацельствы, узятыя калектывамі і асобнымі рабочымі.

Стаханаўка швейнай фабрыкі імя Крупскай тав. Ярковіч у сваім выступленні адзначыла рад непаладак, якія перашкаджаюць у рабоце стаханаўцаў. На фабрыцы ёсць нямала рабочых, якія не выконваюць нормы, але кіраўнікі прадпрыемства гэтым не цікавяцца. Не ўключыліся яшчэ ў перадкастрычніцкае соцспаборніцтва механікі. А між тым з-за дрэннага рамонту машын ёсць многа прастояў.

У канцы нарады выступіў загадчык прамыслова-транспартным аддзелам ЦК КП(б)Б тав. Курган.

Нарада аднадушна прыняла прапанову аб выкліку на соцыялістычнае спаборніцтва прадпрыемстваў і арцеляў Кагановіцкага раёна (Менск).

Пад бурныя апладысменты ўдзельнікі нарады паслалі прывітальную тэлеграму правадыру народаў таварышу Сталіну.

ПОМНІК В. І. ЛЕНІНУ У КАМАРЫНЕ

КАМАРЫН. У раённым цэнтры насупроць Дома соцкультуры пачата ўстаноўка помніка генію чалавецтва Владзіміру Ільічу Леніну. Вышыня помніка — 6 метраў 20 сантыметраў. Ён адліваецца з жалеза-бетона і будзе афарбаваны ў бронзавы колер.

Адкрыццё помніка прыўрочваецца да XXI гадавіны Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі.

ЗАКОНЧЫЛАСЯ КАЛГАСНАЯ ФІЗКУЛЬТУРНАЯ СПАРТАКІЯДА

24 верасня на менскім стадыёне «Харчавік» закончылася першая спартакіяда фізкультурнікаў-калгаснікаў Менскай вобласці, прысвечаная 20-годдзю ВЛКСМ.

У спаборніцтвах па стральбе першае месца сярод мужчын заняў калгаснік Менскага раёна тав. Станішэўскі, які выбіў 33 ачкі з 50 магчымых. Сярод жанчын першынства заваявала калгасніца Лагойскага раёна тав. Селях, якая выбіла 31 ачко з 50 магчымых.

У спаборніцтвах па веласіпеду першае месца сярод жанчын заняла чэмпіён БССР, калгасніца Менскага раёна Надзя Русаловіч, сярод мужчын—калгаснік Смалявіцкага раёна тав. Красінскі.

ПОСПЕХ БРЫГАДЫ ТАВ. БАРСУКОВА

ОРША, 25 верасня. (Па тэлефону). Уключыўшыся ў перадкастрычніцкае спаборніцтва, машыніст паравоза аршанскага дэпо тав. Барсукоў, памочнік машыніста тав. Аніковіч і качагар тав. Хлусевіч дабіліся выдатных поспехаў у сваёй рабоце.

23 верасня яны правялі поезд № 1143 на ўчастку Орша—Барысаў вагою ў 2.032 тоны пры норме 1.300 тон. Поезд быў пастаўлен на 5 мінут раней раскладу.

Вык. абавязкі адказнага рэдактара Д. Т. ЛЕБЕДЗЕЎ

БЕЛДЗЯРЖТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА

17 КАСТРЫЧНІКА 1938 г.

адкрыццё сезона

ў памяшканні Бел. Дзярж. яўрэйскага тэатра.

Рэпертуар

НОВЫЯ ПАСТАНОЎКІ

Рымскі-Корсакаў ЦАРСКАЯ НЯВЕСТА

Чайкоўскі ЛЕБЯДЗІНАЕ ВОЗЕРА

Даргамыжскі РУСАЛКА

Пучыні ЧЫО-ЧЫО-САН

Узноўленыя пастаноўкі

Дзержынскі ЦІХІ ДОН

Пучыні ТОСКА

Вердзі РЫГАЛЕТО

Гертэля МАРНАЯ ПЕРАСЦЯРОГА (Тщетная предосторожность).

ПРЫМАЮЦЦА ЗАЯЎКІ ў касе тэатра на пастаянныя месцы і калектыўныя паходы з 12 да 2 г. і з 5 да 8 г. веч.

Кінотэатр «Чырвоная зорка»

Прафесар МАМЛОК

Дзіцячы кінотэатр

Бялее парус адзінокі

Кіно «Парыжская Комуна»

(Цэнтр. парк культуры і адпачынку)

АГНІ ВЯЛІКАГА ГОРАДА

Кіно «Спартак»

ВЯСЕЛЫЯ РЭБЯТЫ

Кінотэатр «Інтэрнацыянал»

ЦЫРК

Кінотэатр «Навіны дня»

Ля паўднёвых граніц (журнал Саюзкінохронікі ў 3 ч.).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ

АБВЯШЧАЕ,

што ў аудыторыі № 33 Хімкорпуса (2-гі паверх), у 6 гадз. вечара.

АДБУДУЦЦА

ПУБЛІЧНЫЯ АБАРОНЫ ДЫСЕРТАЦЫЙ:

27 ВЕРАСНЯ

НА СТУПЕНЬ КАНДЫДАТА ХІМІЧНЫХ НАВУК МАРКОЎКА І. П. на тэму «ПАТЭНЦЫЯЛЫ МЕТАЛІЧНЫХ ЭЛЕКТРОДАЎ У ЧУЖАІОННЫХ РАСТВОРАХ».

Афіцыяльныя апаненты: праф. ПАНФІЛАЎ, праф. ЕРМОЛЕНКА і дацэнт БУДКЕВІЧ.

НА СТУПЕНЬ КАНДЫДАТА ГЕАГРАФІЧНЫХ НАВУК ДАЦЭНТА ЖЫЛІНСКАГА І. С. на тэму: «ДА ПЫТАННЯ АБ ПАБУДАВАННІ КАРТАГРАФІЧНЫХ ПРАЕКЦЫЙ».

Афіцыяльныя апаненты: праф. ІВАНОЎ, кандыдаты геаграфічных навук — КАРАВІЦЫН і ВОЛКАЎ.

28 ВЕРАСНЯ.

НА СТУПЕНЬ КАНДЫДАТА ХІМІЧНЫХ НАВУК МАРОЗАВА А. А. на тэму: «ЗМЯНЕННЕ ВЯЗКАСЦІ НІТРАЦЭЛЮЛЕЗЫ».

Афіцыяльныя апаненты: праф. — доктар ЛІПАТАЎ, праф. — доктар ЧАПЕК і праф. ПАНФІЛАЎ.

НА СТУПЕНЬ КАНДЫДАТА ГЕАГРАФІЧНЫХ НАВУК ДЗЕМЕНЦЬЕВА В. А. на тэму: «ГЕАЛОГІЯ І ГЕАМАРФАЛОГІЯ ЦЭНТРАЛЬНАЙ ЧАСТКІ ЗАХОДНЕ-СІБІРСКАЙ НІЗМЕНАСЦІ».

Афіцыяльныя апаненты: праф.—доктар ЭДЭЛЬШТЭЙН Я. С. і праф. ІВАНОЎ.

З ДЫСЕРТАЦЫЯМІ МОЖНА АЗНАЁМІЦЦА Ў БІБЛІЯТЭЦЫ УНІВЕРСІТЭТА.

ДЫРЭКЦЫЯ БДУ.

УСІМ СПАЖЫЎЦАМ НАФТАПРАДУКТАЎ

Беларуская Рэспубліканская кантора „ГЛАВНЕФТЕСБЫТ"

ПРАПАНУЕ ЎСІМ СПАЖЫЎЦАМ НАФТАПРАДУКТАЎ

ПРАДСТАВІЦЬ ЗАЯЎКІ НА ПАТРЭБНУЮ КОЛЬКАСЦЬ НАФТАПРАДУКТАЎ НА 1939 г.

па адрасу: г. МЕНСК СОВЕЦКАЯ 78, канторы «Главнефтесбыт»

Рэспубліканскія аб'яднанні трэсты, упраўленні і іншыя арганізацыі заяўкі прадстаўляюць на ўсю сваю сістэму з разбіўкай па нафтабазах, з якіх будуць атрымліваць нафтапрадукты па вобласці ў цэлым, з разбіўкай па кварталах.

ЗАЯЎКІ павінны быць абаснаваны адпаведнымі разлікамі.

ЗАЯЎКІ не абаснаваныя разлікамі і без ўказання нафтабаз разглядацца не будуць.

Галоўнафтазбыт не нясе адказнасці за снабжэнне тых арганізацый, якія не прадставяць заявак.

ТЭРМІН ПРАДСТАЎЛЕННЯ ЗАЯВАК — 5 КАСТРЫЧНІКА г. г.

«ГЛАВНЕФТЕСБЫТ».

ГАСТРОЛІ ВІЦЕБСКАГА БЕЛДЗЯРЖТЭАТРА

(Памяшк. Белдзяржрамтэатра)

26 верасня

ВОЧНАЯ СТАЎКА

Пачатак у 8 гадзін веч.

Каса адкрыта з 12 да 2 г. дня і з 5 да 8 г. веч.

Сваякі паведамляюць, што 25 верасня пасля цяжкай хваробы памёр былы работнік менскай швейнай фабрыкі «КІМ» М. В. КАПЛАН. Пахаванне адбудзецца 26 верасня, у 5 гадзін вечара. Вынас цела з Клінічнага гарадка на Камароўцы.

АБАВЯЗКОВАЯ ПАСТАНОВА № 14

МЕНСКАГА ГАРАДСКОГА СОВЕТА

РАБОЧЫХ, СЯЛЯНСКІХ І ЧЫРВОНААРМЕЙСКІХ ДЭПУТАТАЎ.

20 верасня 1938 г. г. Менск.

Аб эканомным расходванні электраэнергіі на асвятляльныя патрэбы на асенне-зімовы перыяд 1938-39 г.

Менскі Гарадскі Совет ПАСТАНАЎЛЯЕ:

1. На падставе пастановы Эканомсовета пры СНК СССР ад 29 жніўня 1938 г. і пастановы СНК БССР ад 19 верасня 1938 г., у мэтах эканомнага расходвання электраэнергіі на асвятляльныя патрэбы, таксама для ўзмацнення барацьбы з растачыцельным расходваннем электраэнергіі — устанавіць на асенне-зімовы перыяд 1938/39 г. нормы асвятлення ў ватах на квадратны метр плошчы:

Катэгорыі спажыўцоў электраэнергіі	Характар памяшканняў	Нормы магутнасці лямп на 1 кв. метр асвятляемай плошчы, не больш:	Катэгорыі спажыўцоў электраэнергіі	Характар памяшканняў	Нормы магутнасці лямп на 1 кв. метр асвятляемай плошчы, не больш:
Установы	Пакоі для заняткаў	5 ват	Відовішчныя прадпрыемствы (апрача сцэны)	Раздзявальныя, умывальныя і прыбіральні	3 »
	Карыдоры	2 »		Карыдоры	2,5 »
Гандлёвыя прадпрыемствы	Магазіны	5 »		Відовішчныя залы, файе	6 »
	Падвалы, склады	1,5 »		Курыльныя	2 »
	Канторы	5 »		Карыдоры, вестыбюлі	3 »
	Знадворнае асвятленне складскога двара	0,4 »		Буфеты	6 »
	Ларкі, кіёскі (на памяшканне)	25 »	Цырульні	Рабочы зал на 1 рабочае месца	50 »
Вучэбныя ўстановы	Класы, аудыторыі і чытальня	10 »		Чакальня	4 »
	Лабараторыя	10 »	Лазьні-пральні	Раздзявальня, файе	3 »
	Настаўніцкія	5 »		Моечныя	4 »
	Карыдоры і раздзявальні	2 »		Карыдоры	2 »
Лячэбныя ўстановы	Палаты	4 »	Кафэ-рэстараны	Зал	6 »
	Карыдоры	2,5 »		Кухня	7 »
	Чакальня	3 »	Аптэкі	Асістэнцкія	20 »
	Сталовая	4 »		Ручны продаж	5 »
Дзіцячыя ўстановы (яслі і дзетсады)	Сталовыя і пакоі для забаў	6 »	Асвятленне пад'ездаў	Тэатраў, кіно, дамоў культуры, рэстаранаў на 1 пад'езд	50 »
	Спальня	2 »		Жылых дамоў (нумарныя знакі) на дом	10 »

УВАГА. У выпадку калі ў пакоі праводзіцца работа на адным рабочым месцы, то павінна быць ужыта мясцовае асвятленне не больш 16—25 ват.

2. Абавязаць кіраўнікоў прадпрыемстваў і ўстаноў знізіць расходы электраэнергіі на асвятляльныя патрэбы ў асенне-зімовы перыяд 1938/39 г. супроць фактычнага расхода за адпаведныя месяцы мінулага года не менш чым на 20 проц., для чаго апрача дакладнага захавання ўказаных у данай пастанове норм асвятлення дадаткова правесці наступныя мерапрыемствы:

а) ва ўсіх магазінах па сканчэнні гандлю свет гасіць поўнасцю, пакідаючы толькі дзяжурнае асвятленне ў размеры не больш 16 ват на 100 квадратных метраў плошчы гандлёвага зала. Дзяжурнае асвятленне гасіць з надыходам світання;

б) рэкламнае асвятленне, апрача аптэк, выключаць не пазней 12 гадзін ночы. Прадзельную магутнасць асвятлення кожнай вітрыны ўстанавіць на час работы гандлёвых, відовішчных і іншых прадпрыемстваў не звыш 50 ват, а па сканчэнні работы—25 ват;

в) усё знадворнае асвятленне тэатраў гасіць за выключэннем дзяжурнага, пасля пачатку спектакля, запальваючы знадворнае святло за 10 мінут да сканчэння спектакля.

3. Забараніць зусім карыстанне электрапечкамі для патрэб ацяплення, а таксама абавязаць упраўляючых дамамі не дапускаць карыстання электралямпамі звыш 16 ват для лесвічных пляцовак, карыдораў і прыбіральняў.

4. Абавязаць Горкомгас скараціць расход электраэнергіі на вулічнае асвятленне на 40 проц. супроць фактычнага расхода ў 1937 годзе па адпаведных месяцах.

Устанавіць наступны графік уключэння і выключэння вулічнага асвятлення і нумарных дамовых ліхтароў:

Уключэнне і выключэнне вулічнага асвятлення:		Выключэнне лямп дамовых ліхтароў:
Кастрычнік м-ц	— з 20 да 2 гадз. ночы	4 гадзіны ночы
Лістапада »	— з 19 да 3 » »	5 » раніцы
Снежань »	— з 19 да 3 » »	6 » »
Студзень »	— з 19 да 3 » »	5 » »
Люты »	— з 20 да 2 » »	4 » ночы
Сакавік »	— з 21 да 2 » »	3 » »

5. Ускласці адказнасць за захаваннем устаноўленых гэтай пастановай норм расходвання электраэнергіі на асвятляльныя патрэбы на кіраўнікоў устаноў, прадпрыемстваў, дырэктараў магазінаў, упраўдамамі, а ў адносінах вулічнага асвятлення на заг. Горкомгасам.

6. Абавязаць кіраўнікоў усіх прадпрыемстваў і ўстаноў вылучыць загадам дзяжурных асоб, адказных за своечасовае ўключэнне і выключэнне святла, і вывесіць спіскі дзяжурных на відным месцы.

7. Абавязаць начальніка Упраўлення сяцей і падстанцый да 15/X-1938 года ў адпаведнасці з гэтай пастановай устанавіць ліміты па кожнай установе, вучэбнай, лячэбнай установе, гандлёваму памяшканню і т. д.

8. Электраэнергія, зрасходаваная звыш нормы на асвятляльныя патрэбы ўстановамі, магазінамі, прадпрыемствамі і т. д., аплачваецца ў пяцікратным размеры супроць устаноўленага тарыфа.

9. Нагляд за выкананнем гэтай пастановы ўскласці на Упраўленне сяцей і падстанцый г. Менска і на РО міліцыю.

10. Асобы, вінаватыя ў парушэнні гэтай пастановы, падвяргаюцца штрафу да 100 рублёў або прымусовых работ да 14 дзён.

11. Гэта пастанова ўваходзіць у сілу з дня яе апублікавання.

В. а. старшыні менскага горсовета Е. ЛЮБІЧ.

Сакратар менскага горсовета І. КАЗЛОЎСКІ.

Уп. Галоўлітбела № К—5673. Менск, друкарня «Звязды», Совецкая, 49. К., М., Б.